Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 140 (14251) | 1976 оной июниин 15, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮГЖЭЛТЫН ГОЛ ШЭГЛЭЛ

Ажахын хоорондохи хамжаанай, агропромышленна эдэлэм үндэhөөр хүдөө ажахын үйлэдбэрие мэргэ-үлхэ ба томодхохо хэрэгые саашадань хүгжөөхэ тухай» СС-эй ЦК-гай тогтоол июниин эхеэр хэблэлдэ толилог-дэн. Республикымнай бүхы ажалшад мүнөө энэ тог-ые ехэ анхаралтайгаар шудалжа, бэелүүлхэ талаар хой хэмжээнүүдые хараалжа байнхай.

ПСС-эй Буряадай обкомой хоёрдохи пленум боложо, асуудал гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэгдээ. Республикын оз, совхозуудта үйлэдбэри мэргэжүүлхэ, ажахын хоо-дохи хамжаа саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ анхарал уулагдана. Залуу мал, гахай шахалгые, уу үсхэбэрилгые томо комплекснуудта, мэргэжүүлэг-н ажахын хоорондохи хамжаа нэгэдэлнүүдтэ эрхил-гэжэ пленумэй баталhан хэмжээ ябуулганууд дотор эгдэнэ.

Мүнөө республикымнай колхоз, совхозуудаар энэ та-н бага бэшэ ажал хэгдэжэ байнхай. Улаан-Үдын аймаг-урдань үндэгэ үйлэдбэрилгые 6 ажахы эрхилдэг hаа, энэ хэрэг гансал Сотниковой птицефабрикада агданхай. Нэгэ доро 24 мянган гахай шахан тарга-ха «Южный» гэжэ комплекс энэ жэл ашаглалгада о байна. Энээнэй ашаар гахайн мяха абалга ай-дотор 3 дахин ехэ болохо. Захааминай аймагта 5 н залуу мал нэгэн доро шахан тарга-а ажахын хоорондохи Нуртын комплекс баригдажа э. Михайловкын, Санагын совхозууд казах, аг үүлтэрэй мал үсхэбэрилхөөр мэргэжүүлэгдэжэ . Мухар-Шэбэрэй аймагай «Искра» колхоз нэгэ доро нган буруу, хашараг шахан таргалуулхаар мэргэжүү-нэ. Хяагтын аймагай «Пограничный» совхоздо жэ-туршада 24 мянган центнер гахайн мяха абажа байха хын хоорондохи комплекс баригдажа байнхай. бүгэдэ хэмжээ ябуулганууд манай хүдөө ажахые шадань хүгжөөлгэдэ ехэ түлхисэ боложо үгэхэ бшуу. мэhээ энэ хэрэгые саашадань шууд сэхээр хүгжөөлгэ одоо туйлай ехэ политическэ, экономическа, соци-а удха шанартай байха юм.

Үргэн хамжаанай үндэhэн дээрэ хүдөө ажахын үйлэд-ние мэргэжүүлгэ, томодхолго, тэрэнние мүнөө үе сагай стриальна үндэhэ hуури дээрэ табилга — энэ хадаа алис хүдөө ажахые саашадань хүгжөөлгын гол шуха-шэглэл, түгэс хүгжэнги социализмын эрхэ байдалда нскэ кооперативна түсэбэй холын хараа бодолые ото дээрэнь бэелүүлжэ байhанай шэнэ шата мүн, гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет тоолоно. Тиин энэ хадаа абтар ехэ гүрэнэй болон ниитэ партиин зорилго болоно.

Хүдөө ажахые мэргэжүүлхэ, томодхохо, промышленна эhэ hуури дээрэ табилга саг зуурын хэрэг бэшэ, н удаа дараалан, экономическа тодорхой эрхэ нүхэ-hөө, үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хүгжэлтэhөө дулды-лагдан бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулга мүн. Тимэhээ хэрэгтэ hомологдоhон мүнгэ зөөриhөө эгээн ехэ аг үрэ туйлаха, мүнгэ зөөрие үрихэгүй, олон тээшэнь аахагүй, шэнэ барилгануудые түргөөр бүтээхэ, хууша-барилгануудые ашагтайгаар hэльбэн шэнэлхэ хэрэг-. Эдэ бүхы хүдэлмэри хүдөө ажахын урда табигдаhан орхой зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор хэгдэхэ гэтэй болоно.

Мэргэжүүлгын, томодхолгын хүдэлмэри ябуулхадаа, еодэхи социалис байгуулалтын гол ёhонууд — hайн ду-, эрдэм наукада үндэhэлгэ, демократическа центра-ажахынуудай ба хүдөөгэй ажалшадые материальна он моральна талаар урмашуулга гэхэ мэтэ — пари-р сахигдадаг байха зэргэтэй. Энэ хүдэлмэрине эмхнд-гэдэ дээрэhээ баалалга байха ёhогүй, үйлэд-ние хүтэлбэрилхэ, эрхилхэ хэрэгтэ эрдэм нау-заабарида таарахагүй ябадал гаргажа боло-гүй, гэжэ КПСС-эй ЦК тогтоол соогоо онсо заана. эр энэ хэрэгые бэелүүлгэдэ hаад хэжэ, гөө захиргаанай гү, али нютагай тала үлүүсэ хара-ябадал гаргажа мүн лэ болохогүй. Энэ хэрэгэй бүхы далнууд яаралгүйгөөр, бүхы талаhаа зүбөөр, эрдэмэй hөөр шууд сэхээр шиидхэгдэжэ байха болоно.

Манай республикын колхоз, совхозуудта мүнөө бэе лэгдэжэ байhан энэ хэрэгэй гол дутагдал гэхэдэ, ба-лгануудай унжагайралга, малай тэжээлээр дутаха яба-болоно. Партийна, советскэ, ажахын бүхы органуудай түрүүнэй зорилго гэхэдэ, барилгын ябасые нарин хи-та дороо абажа, барилгашадай хүдэлмэриин эмхидхэ-эрид hайжаруулха хэрэг болоно. Тинхэдэ малдаа элэй бата бэхи бааза байгуулха гээшэ мал ажалай шухала асуудал мүн. Энээндэ хүдөө ажахын бүхы шадай хүсэ шадал хандуулагдаха зэргэтэй.

Партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ, СС-эй ЦК-гай абаhан энэ тогтоолые ажалшадта гүнзэ-гөөр ойлгуулха, тэрэнние бэелүүлгэдэ хүсэ шадалыень үүлхэ гээшэ партийна организацинуудай шухалын шу-а уялга мүн.

РЕСПУБЛИКЫН АЖАЛАЙ ҮДЭР

ЕХЭ ХҮДЭЛМЭРИ ХЭГДЭНЭ

Адууhа малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын тула нэн түрүүлэн үбhэ тэжээл элбэг ехээр бэлдхэхэ гээшэ мүнөө ажахынуудай гол зорилго болоно. Гансахан тэжээл багаар бэлдэhэнhээ боложо, Хориин аймагай ажахынууд урдань олон тоото адууhа малаа гарза хоролтодо оруулжа, ашаг шэмыень доошолуулдаг байhан юм. Энэниие хараадаа абажа, аймагай ажахынууд hүүлэй 2—3 жэлэй туршада сабшалангаа сэбэрлэхэ, hайжаруулха, үтэгжүүлхэ, уhалха талаар горитойхон хүдэлмэри хэжэ байнхай. Жэшээлхэдэ, Анаагай, Хориин, Үдын, Дээдэ-Тайлсын совхозууд Үдэ голой уhаар сабшалангайнгаа горитойхон хуби уhалдаг болоо. Мүн гол горхонуудай уhаар Хүрбын, Хүлэй, Георгиевскиин совхозууд сабшалангаа hайса ундалуулжа, үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын түлөө тэмсэнэ.

Аймагай ажахынууд уhалагдадаг 12 мянга гаран гектар сабшалантай. Энэ сабшалангай гектар бүхэнhөө 14,8 центнер үбhэ хуряаха зорилго мүнөө жэлдэ табигдаба. Энэмнай бэлэн хэрэг бэшэ. Бүхы сабшалангаа ээзэтэй болгохо, уhалха, үтэгжүүлхэ, буртаг шулуунhаа, шугы бургааhанhаа, дошо болдогhоо сэбэрлэхэ, намаг нахи газараа хатааха хүдэлмэреэ шууд ябуулха болоно бшуу.

Нуга сабшалангаа ээзи ёhoop хэрэглэдэг ажахынууд, дүршэл ехэтэй луговодууд нилээд олошорно, жэлпээ жэлдэ үбhэ ногооной тогтууритай ургаса хуряана. Хэд бэ гэбэл, Хүрбын совхозой луговод М. И. Шевченкын, Анаагай совхозой луговод Е. А. Ринчиндоржиевай, Дээдэ-Тайлсын совхозой луговод Н. И. Филипповэй хүтэлбэрилдэг звенонууд эрхим амжалта туйладаг юм.

Мүнөө аймаг дотор луго-мелиоративна 10 отряд эмхидхэгдэнхэй. Эдэ отрядуудта 90 гаран хүн хүдэлжэ, 62 трактор даалгагданхай. Энээнhээ гадна аймагай ажахынуудта луговодуудай 16 звено эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө 17 бүлүүр станцида 39 хүн хүдэлнэ. Эдэ хүдэлмэришэд 30 мянган тонно наг шэбхэ сабшалан, таряалан дээрэ гаргаха түсэбөө гурбан мянган тонноор үлүүлээ. Тинхэдэ 329 гектарта үтэг хэгдэжэ, сабшалан хорёолхо 46 мянга гаран hургааг бэлдэгдээд, 55 километртэ сабшалан хорёологдоо. Мүн 17 гидротехническэ түхеэрэлгэ шэнээр баригдаа.

Гадна 149 километр утатай уhалууриин ханааб, hубагууд. 5.634 гектар сабшалан сэбэрлэгдэбэ. Гэхэтэй хамта хүбхэнтэhэн 584 гектар сабшалан дисктэй борнойгоор, 634 гектар юрын борнойгоор борнойлогдожо, 589 гектарай бургааhан отологдожо сэбэрлэгдэв.

Аймагай ажахынууд нуга сабшалан уhалха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Жэшээлхэдэ, уридшалан түхеэрэгдэhэн уhалууриин hубаг ханаабуудаар 12.524 гектарай сабшалан уhалаа. Бүлүүр станцинуудаар 1.030 гектар сабшалан уhалха түсэбөө 192 гектараар үлүүлээ. Сабшалан үтэгжүүлхэ, уhалха болон бусад хүдэлмэридэ Георгиевскиин, Анаагай, Дээдэ-Тайлсын, Хүрбын, Хоричн совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гол анхарал хандуулжа, шухала хэмжээнүүдые абаhан байна. Эдэ ажахынуудай луговодууд баян ургаса хуряахын түлөө сабшалан дээрэ хүдэлмэри хээ, мүнөөшье үргэлжэлүүлhээр

Аймагай ажахынуудта сабшалангаа уhалха, үтэгжүүлхэ, сэбэрлэхэ, үбhэ тэжээлэй тогтууритай баян ургаса хуряадаг боложо, адууhа малаа үбhэ тэжээлээр хангажа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдажа байна.

Д. ДОРЖИЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

НЁДОНДОНОЙХИhОО ТҮРГӨӨР

Яруунын аймагай Нарhатын совхозой таряашад арбадахи табан жэлдэ баян ургаса хуряадаг болохын түлөө горитой хэмжээнүүдые хараалба. Илангаяа hайнаар элдүүрилэгдэhэн газарта саг соонь тарилга хэхэ тушаа hүүлэй үедэ шухала анхарал хандуулагдана.

Тиин энэ жэлдэ тус совхозой механизаторнууд 5600 гактарта ороohото ургамалнуудые тариха түсэбөө майн эсэстэ гэхэ гү, али нёдондонойхиhоо 8 үдэрөөр урид дүүргэв. Үнгэрhэн жэлдэ, мүн байгша ондо нилээд ехэ полидо эртын ба намарай паар хахалhаниинь тарилгын болзорые хороохо арга олгоо ха юм. Мүнөө ажахын поли дээрэ ургаса жэгдэхэнээр ургажа захалба.

Совхозой механизаторнууд ороohото ургамалнуудые тарихын хажуугаар хойто жэлэйнгээ ургаса тушаа ехэ анхарал орсолдолго гаргаhан байна. Тиин май hарада мянга гаран гектарта сэбэр паар бэлдээ. Харин hүүлэй мэдээгээр, тус совхоз бүхыдөө 1627 гектарта паар хахалаад байна. Эндэ 2—3-дахи отделенинүүдэй түрүү трактористнууд бүтээсэтэй ажалаараа шалгарна. Жэшээнь, хүсэ ехэтэ К-700 түхэлэй трактор жолоодогшо механизатор Александр Грузинцев үдэр бүриингөө нормые 150 процент дүүргэжэ байнхай. Тэрэшэлэн Владимир Кондалов, Владимир Пантелеев гэгшэд ДТ-75, Т-54 тракторнуудаар паар хахалхадаа, нормоёо 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэнэ.

hаядаа үшөө 221 гектарта паар хахалжа, энэ совхоз 1848 гектарта сэбэр паар бэлдэхэ түсэбөө дүүргэхэнь. Зүгөөр хойто хабарай тарилгада бэлдэхэ хүдэлмэри энээгээр хизаарлагдахагүй байна. Механизаторнууд сэбэр паараа хоёрдохиео хахалжа, бог буртаг үбhыень усадхахын тула культиваци хэхээр хараална.

Д. ДУГАРОВ,
манай корр.

УРЯАДА ГАР ТАБИНА

Совет арад дэлхэйн түрүү үзэлтэй хүнүүдтэй хамта буу зэбсэг хуряахын түлөө, бата эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай түлөө шууд тэмсэдэг байна. Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн Соведэй Стокгольмдо абтаhан уряа доро гар табиха кампани манай орон дотор эхилэнхэй.

Буряадай модо бэлбосоруулдаг ба мебель хэдэг комбинадта hаяхан энэ асуудалда зорюулагдаhан митинг болобо. Комбинадай парткомой секретарь Ю. Ч. Будаев митинг нээгээ.

КПСС-эй Октябрьска райкомой промышленностиин таhагые даагша В. М. Секретин удаань үгэ хэлэбэ. Стокгольмдо абтаhан уряа доро гар табилгын, ...ли бата бэхи эб най...дал бэхижүүлхэ хэрэгтэ ...нэ уряагай ямар ехэ удха шанар тухай нүхэр Секретин хөөрэбэ. hүүлээрнь мастер Г. П. Красноусова, цехэй хүдэлмэришэн К. Г. Багалова, мүлигшэ С. С. Федотова, залуу хүдэлмэришэн А. Масалыкин гэгшэд энэ асуудалаар үгэ хэлэхэ зуураа, комбинадайнгаа бүхы хүдэлмэришэдэй үмэнэhөө энэ уряае бүгэдөөрөө дэмжэнэбди гэжэ мэдүүлбэд. Эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө сусаршагүй тэмсэл ябуулдаг гүрэн түрынгөө хүсэ шадал бэхижүүлхын тулада бүри эршэмтэйгээр ажаллахаар бэлэн байhанаа мэдүүлбэ.

Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн Стокгольмдо абтаhан уряае hайшааhан резолюци митинг дээрэ баталагдаба. Удаань комбинадай хүдэлмэришэд энэ уряада гар табиhан байна.

Манай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: гар табилгын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ВДНХ-гай ШАНГУУД

Юhэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые, мүн СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ хабаадаха гурим амжалтатайгаар дүүргэhэн коллективүүд, үйлэдбэриин түрүүшүүл ВДНХ-гай главна комитедэй шагналда хүртэбэ. Манай республикаhаа ... коллектив ниит шанда хүртэhэн байна.

Жэшээлэн хэлэбэл Хяагтын аймагай «Родина» колхоз юhэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые бүхы талаарнь амжалтатайгаар дүүргэhэн. Тиимэжэ ВДНХ-гай хоёрдохи шатын дипломоор, УАЗ-469Б түхэлэй автомашинаар шагнагдаа. Кабанскын совхозой Каргиновско hаалиин фермын коллектив мүн лэ хоёрдохи шатын дипломоор, библиотекын хэhэг номоор шагнагдаhан байна.

Түнхэнэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой нэгэдэхи бригада, Кабанскын аймагай Байгалай совхозой нэгэдэхи бригада СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудай выставкын гурбадахи шатын дипломдо хүртэжэ, телевизорээр шагнагдаба. Улаан-Үдын аймагай «Байкал» учхозой hаалиин нэгэдэхи фермын коллектив ВДНХ-гай Хүндэлэлэй дипломоор, «Рубин-710» түхэлэй үнгэтэ телевизорээр шагнагдаха болоhон байна.

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой мэдээжэ хонишон Бутыд Гармажаповна Банзаракцаева, «Байкал» учхозой суута hаалишан Любовь Николаевна Седых гэгшэд выставкын Хүндэлэлэй дипломдо хүртэбэ. Тэдэнэртэ «Москвич-412» түхэлэй автомобильнууд барюулагдаха юм.

Манай корр

МОНГОЛОЙ АРАДАЙ-РЕВОЛЮЦИОННО ПАРТИИН XVII СЪЕЗДДЭ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Монголой Арадай-революционно партиин XVII съездын делегадуудые, Монголой Арадай Республикын коммунистнуудые, ажалшадые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет коммунистнуудай ба бүхы совет арадай үмэнэhөө халуунаар амаршална.

Социализм байгуулхадаа парти болон арадай хэhэн зохёон байгуулхы ехэ хүдэлмэриин дүнгүүдые танай съезд согсолжо байна. Монголой обществын ажабайдалай бүхы hалбаринуудта, экономико хүгжөөлгэдэ, национальна соёл культура hалбаран бадаруулгада — ажа хаанагүй хүдэлмэришэн ангиин, хамтадхагдаhан ажалшадай арадай интеллигенциин шэн габьяата ажалай үрэ дүнгүүд харагдана. Монголой Арадай-революционно парти бүхы арадтаяа хамта социализмын материально-техническэ үндэhэ hуури Монгол орондо байгуулжа дүүргэхэ гэhэн түүхэтэ зорилгоёо шууд сэхээр шиидхэжэ, ороной социально-экономическа ба соёлой саашанхи хүгжэлтын ехэ, зориг бадараама түсэбүүдые табиха байна.

Монголой коммунистнуудай дээдэ хуралдаан социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай хүсэнэй, нэрэ хүндын улам бүри ургажа байhан үедэ боложо байна. Интернационалис политикаараа, империализм ба хархис хүсэнүүдтэ эсэргүү эрид шууд тэмсэлээрээ, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй, империализмда эсэргүү ба мүнөө үеын түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлдэ хубитаяа оруулдагаараа Монголой Арадай-революционно парти демократическа ба революционно хүгжэлтэнүүдтэ, дэлхэй дээрэхи үйлэ хэрэгүүдтэ, социализмын бүтээмжэтэй hайн үүргэ бэхижүүлгэдэ эдэбхитэйгээр нүлөөлнэ. Ази түбидэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангаха талаар шэглүүлэгдэhэн МНРП-гэй залан сэхэ хараа шугамые коммунистнууд, эб найрамдалда дуратай ба демократическа бүхы хүсэнүүд хүндэлдэг юм.

Манай оронуудай заншалта хани барисаае, ахэ дүүгэй харилсаа холбоое совет хүнүүд гамтай нангинаар сахидаг байна. Саг үргэлжэ шэнэ удхаар баяжуулагдадаг, түхэл шэнжээ нарижуулан hайжаруулдаг, үзэл сурталаараа, үг зорилгоороо марксистско-ленинскэ бата нэгэдэлдэ үндэhэлдэг совет-монгол харилсаан социалис болон коммунис байгуулалтын шухала нүхэсэл болонхой. Советскэ Союзай Коммунис парти XXV съездынгээ шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, совет-монгол али бүхы харилсаае хүгжөөхын тула, дэлхэйн социалис оронуудай хани нэгэдэлые бэхижүүлхын тула хүсэлэл оролдолгонуудаа саашадаашье элсүүлхэ байна.

МНРП-гэй XVII съездын амжалтатайгаар, ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхыень бүхы зүрхэ сэдьхэлhээ хүсэнэбди. Энэ съезд Монгол орондо социализмын шэнэ илалтанууд тээшэ замда, экономико, соёл культура дээшэлүүлхэ, арадай байдал hайжаруулха замда шухала шата болохо байха гэжэ найданабди.

Коммунистнууд - интернационалистнуудай парти, социалис общество байгуулгада монгол арадай дайшалхы манлай — Монголой Арадай-революционно парти мандаха болтогой!

Советскэ Союзай ба Монголой арадуудай аха дүүгэй ёhоной хэлбэришэгүй хани барисаан hалбаран мандаг лэ!

Эб найрамдал болон коммунизм мандаха болтогой!

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

МНРП-гэй XVII СЪЕЗДДЭ ХАБААДАХАЯА ОШОО

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ф. Д. Кулаков түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци Монголой Арадай-революционно партиин Центральна Комитедэй уряалаар МНРП-гэй XVII съездэ хабаадахын тула Улаан-Баатар ошохоёо июниин 12-то Москваhаа мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Таджикистанай Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Д. Расулов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Красноярай крайкомой нэгэдэхи секретарь П. С. Федирко, КПСС-эй ЦК гай гэшүүн К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, СССР-hээ МНР-тэ байдаг элшэн сайд А. И. Смирнов делегациин бүридэлдэ ороно.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй МГК-гай нэгэдэхи секретарь В. В. Гришин, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат СССР-эй культурын министр П. Н. Демичев, КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих, КПСС-эй ЦК гай гэшүүд В. В. Кузнецов, Н. М. Пегов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидадууд В. А. Карлов, О. Б. Рахманин, КПСС-эй ЦК-гай хэрэгүүдые эрхилэгшын орлогшо М. Е. Могилевец гэгшэд аэродром дээрэ делегацине үдэшэбэ.

МНР-эй хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуура эрхилхэ этигамжэтэ Х. Цэрэв үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

(ТАСС).

КПСС-эй ДЕЛЕГАЦИ—МНР-тэ

УЛААН-БААТАР (ТАСС) КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК гай секретарь Ф. Д. Кулаков түрүүтэй Советскэ Союзай Коммунис партиин делегаци МНРП-гэй XVII съездын хүдэлмэридэ хабаадахаяа Монголой Арадай-революционно партиин Центральна Комитедэй уряалаар июниин 13-да эндэ ерэбэ.

МНРП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Ю. Цеденбал, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх, Монголой Арадай Республикын парти, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд, олониитын түлөөлэгшэд аэропорт дээрэ делегацине угтаба. СССР-hээ МНР-тэ байдаг элшэн сайд А. И. Смирнов угтагшадай дунда байлсаа

Энэ үдэртөө МНРП-гэй ЦК-да болоhон уулзалгада КПСС-эй делегаци хабаадаhан байгаа.

Үдэhөө хойшо КПСС-эй делегациин гэшүүд В. И. Ленинэй хүшөөгэй дэргэдэ, Д. Сүхэ-Баатарай, Х. Чойбалсанай бэеын шарилтай бунханай дэргэдэ веногуудые табиба. Зайсан уулада совет сэрэгшэдтэ бодхоогдоhон хүшөөгэй дэргэдэ веногуудые табяа.

И. ГАНДИ ЭХЭ ОРОНДОО БУСАХАЯА МОРДОБО

ЕРЕВАН. (ТАСС). Индиин Республикын Премьер Министр Индира Ганди Тбилиси ошохоёо июниин 13-да Ереванhаа мордобо.

Армениин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь К. С. Демирчян, Армениин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. А. Арзуманян болон бусад тусхай тушаалтад аэропорт дээрэ тэрэниие үдэшөө.

ТБИЛИСИ. (ТАСС). И. Ганди июниин 13-да Грузиин ниислэл хото ерэбэ.

Грузиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. А. Шеварднадзе, Грузиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ П. Г. Гилашвили, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ З. А. Патаридзе болон бусад тусхай тушаалтад аэродром дээрэ хүндэтэ айлшаниие угтаа. Индиин Премьер-Министр хото город соогуур ябажа харапаа, Грузиин филармониин Концертын ехэ зал соо хүүгэдэй уран hайханай бүлгэмэй репетици хараhан байна.

Индиин Республикын Премьер-Министрэй хүндэлэлдэ Грузиин ССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет сайлалга эмхидхээ.

И. Ганди Эхэ орондоо бусахаяа июниин 13-най үдэhөө хойшо мордобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй ЦК-гай, Совет правительствын хүтэлбэрилэгшэд хүндэтэ айлшадаа Москваhаа үдэшэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

САГАЙ ЭРИЛТЭДЭ ТААРАМААР...

КПСС-эй XXV съездын боложо дүүрэһэнһээ хойшо горитой саг үнгэрбэ. Энэ үе соо манай республикын ажалшад съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, бага бэшэ амжалта туйлаа гээшэ. Хэжэнгын аймагай малшад болон таряашад партиин ехэ хуралдаанай шиидхэбэринүүдэй нүлөөн доро эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр, габшагайгаар ажаллажа байна.

Энэ статья соогоо партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэриин тон шухала хубинуудай нэгэн болохо абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтые хинаха, шалгаха хэрэг тухай хэдэн үгэ дурдалтай.

Абтаһан шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хүнүүдтэ, организацинуудта бюрогой гү, али пленумэй абаһан тогтоолые саг соонь дуулгаха шухала. Тиигээд дүүргэлтыень хинаха талаар хүдэлмэри ябуулагдана. Хиналтын карточка табигдажа, дүүргэлтын ябаса тэрээн соо ходо тэмдэглэгдэжэ байдаг юм. Энэ хэрэг партиин райкомой юрэнхы таһагай хэхэ ажал мүн. Харин дүүргэлтые хинаха, түргэдхэхэ, туһалха зорилго бусад таһагуудай урда табигдадаг гэжэ мэдээжэ.

КПСС-эй Хэжэнгын райком энэ хэрэгые зарим тэды гуримшуулаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тиигэжэ аймагай арадай ажахын саашанхи хүгжэлтэдэ зорюулагдаһан хүдэлмэри саг соогоо ябуулагдаа, сагай эрилтээр табигдаһан олон шухала асуудал шиидхэгдээ.

Бури һая хада Хэжэнгын аймагай бүхы совхозуудта, «Сельхозтехникын» аймагай отделенидэ, «Бурводстрой» трестын аймагай ПМК-да, уһалууриин системэнүүдэй управленидэ механизаторнууд, жолоошод олоор дуталдадаг байһан юм. Тиимэһээ энэ асуудал партиин райкомой пленумэй үзэмжэдэ табигдаа. Түрүүн КПСС-эй райком аймсоведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управленитэй суг энэ асуудалые наринаар шэнжэлһэн байна. Энэ ушар горитой удха шанартай байгаа. Юуб гэхэдэ, тус хэрэгые зохихо соонь шиидхэхэдэ туһалха арга боломжонуудаа элирүүлхэ хэрэгтэй һэн. Пленум дээрэ хаража үзөөд, зохихо шиидхэбэри абахадань энэ ушар ехэ нүлөө үзүүлээ. Эндэ табигдаһан түсэб 1975—1980 онуудай туршада дүүргэгдэхэ ёһотой юм.

Онсолходо, 1975 ондо 120 тракторист, 20 комбайнер, 88 жолоошон, 1976 ондо 120 тракторист, 40 комбайнер, 75 жолоошон бэлдэгдэхэ хараатай.. Энэ түсэб амжалтатайгаар бэелүүлэгдэнэ. Райкомой харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, совхозуудай директи болон парткомууд, Хэжэнгын СПТУ-гай хүтэлбэрилэгшэд энэ хэрэгтэ анхарал ехээр хандуулжа байна.

•

Тиигэжэ мүнөө үедэ аймагай дүрбэн совхозуудта комбайнернууд, трактористнууд дуталдахаа болинхой.

Гэхэтэй хамта КПСС-эй Хэжэнгын райкомой механизаторнууд болон жолоошодые бэлдэхэ гансал асуудалаар хүдэлмэреэ хизаарлаагүй. Механизаторнууд болон таряашадай культурно-ажаһуудалай эрилтэ хангалтые эрид һайжаруулха хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэдэг юм.

Аймагай совхозуудта столовотой, улаан булантай полевой станууд баригдаа, хуушан полевой станууд шэнэдхэн заһабарилагдаа. Гадна һургуулида ороогүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые бариха, һургуулинуудай дэргэдэ үхибүүдэй байха байрануудые үргэдхэхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ, хэгдэжэшье байна.

Хүдөө ажахын продукгнуудые бури ехээр абалгада нүлөөлхэ бусадшье асуудалнуудые шиидхэхые партиин райком оролдоно. Жэшээлхэдэ, уһалагдадаг таряалан, сабшалан болон бэлшээринүүдэй талмайе үргэдхэхэ хэрэг дэлисэ ехэтэйгээр ябуулагдадаг болонхон. Энэ асуудал 1975 оной октябрь соо болоһон КПСС-эй райкомой пленумэй үзэмжэдэ табигдажа, зохихо хэмжээнүүд хараалагдаад, мүнөө бэелүүлэгдэжэ байна.

1975—1980 онуудта уһалагдадаг таряалан, сабшалан болон бэлшээринээ 12.200 гектараар ехэ болгохо юм. Энэ зорилго бэелүүлхын түлөө «Бурводстрой» трестын аймагай ПМК-да, уһалууриин системэнүүдэй аймагай управленидэ, «Сельхозтехникын» аймагай отделенидэ, совхозуудта лугомелиоративна отрядууд шэнээр эмхидхэгдэн бии болгогдожо байнхай. Эдэ отрядууд техникээр, дүй дүршэлтэй механизаторнуудаар хүсэд һайнаар хангагдана. Гадна уһалууриин шэнэ барилганууды бариха талаар горитой хүдэлмэри ябуулагдаха юм.

Эдэ мэтын хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар мелиоративна хүдэлмэриин 1975 оной түсэб амжалтатайгаар бэелүүлэгдэбэ. Тиигэжэ энэ талаар гүрэнэй һомолһон капитальна мүнгэн зөөри хүсэд һайнаар ашаглагдаа, 1976 оной даабарие сүм дүүргэхэдэ нүлөөлхэ үндэһэ һуури табигдаа.

КПСС-эй райкомой бюрогой заседанинууд дээрэ партийно-эмхидхэлэй, үзэл сурталай хүдэлмэридэ хабаатай асуудалнууд ходо табигдажа зүбшэн хэлсэгдэнэ, зохихо шиидхэбэринүүд абтаад, дүүргэлтыень хинаха, шалгаха хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана. Тиихэдээ совхозуудай, промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай партийна организацинуудай тоосоонуудые шагнаха арга үргэнөөр хэрэглэгдэг болоо.

Жэшээлхэдэ, «Ярославска городской партийна организацида партийна суглаануудай хэр зэргээр үнгэргэгдэдэг байһан тухай» КПСС-эй ЦК-гай абаһан тогтоолой «50 лет Октября» совхозой партийна организацида хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһан тухай асуудал 1975 оной январь соо болоһон бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Гадна «Первомайский», Чисаанын, Хэжэнгын совхозуудай парткомуудай тоосоонууд мүн лэ шагнагдаа.

Эдэ тоосоонуудай үндэһөөр абтаһан тогтоолнууд саг соогоо дүүргэгдээ гэхэ гү, али дүүргэгдэжэ байна. Энээнһээ гадна малшад болон таряашадай политическэ болон экономическа һуралсалай байдал тухай, худалдаа наймаанай, соёлой, зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэри тухай, социалис мүрысөөнэй эмхидхэл тухай асуудалнууд КПСС-эй райкомой бюрогой заседанинууд дээрэ нэгэтэ бэшэ зүбшэн хэлсэгдэдэг байгаа.

Зарим ушарта түрүүн зүбшэн хэлсэһэн асуудалнуудаа бюрогой анхаралда дахин дахин табиха баатай болодог гээшэ. Юуб гэхэдэ, абтаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэнь һаад ушаруулһан элдэб шалтагаанууд дайралдажа, болзор соогоо дүүргэгдэхэгүй тооной болодог ха юм.

Жэшээлхэдэ, механизаторнуудые бэлдэхэ тухай асуудал 1975 — 1976 онуудай турша соо 3, уһалууриин системэнүүдые барилга тухай асуудал 2, капитальна барилга тухай асуудал 3 дахин бюрогой үзэмжэдэ табигдаһан байна. Гэбэшье зарим ушарта ямар нэгэ совхозой гү, али предприятиин партиин райкомой бюрогой абаһан тогтоолые хэр зэргээр бэелүүлжэ байһан тухай тоосооень шагнажа, иимэ аргаар хинаха, шалгаха хүдэлмэри хэгдэдэг ааб даа.

Гэхэтэй хамта КПСС-эй райкомой пленумүүд, бюрогой заседанинууд дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүдые хинаха, шалгаха хэрэгтэ горитой дутуу дундануудд дайралдана. Хэлээшэеэ гэршэлхын тулада жэшээ дурдая.

Мал шахан таргалуулганай, үнеэдые һайнаар харууһалһанай, эдеэлүүлһэнэй ашаар эрхим шанартай мяха, һү гүрэндэ худалдаха тухай партиин райкомой бюро, пленумүүд дээрэ нэгэтэ бэшэ хэлсэгдэдэг. Теэд энэ асуудалые һайнаар шиидхэхын тула юуншье хэгдээгүй гэхэ гү, али зарим тэды хэмжээ ябуулганууд белүүлэгдэбэшье, тиимэ анхармаар, энэ гэжэ харамаар үрэ дүн асараагүй.

Хараад үзэел даа. 1975 ондо аймагай ажахынуудай гүрэндэ тушааһан малай 36,3 процентнь, хонидой 65,5 процентнь дундаһаа доошоо гү, али даншье һаа туранхай байһан байна. Харин худалдагдаһан бүхы һүнэй 25 процентнь муу шанартай байгаа.

Юундэ иимэ юумэн ушарна гээшэб? Онсолходо, пленум, бюронууд дээрэ абтаһан шиидхэбэринүүд асуудал шиидхэлгын үндэһые дайранагүй, дайрабашье, саарһан дээрээ үлэнэ. Жэшээлхэдэ, бюро, пленумүүд, аймсоведэй гүйсэдкомой заседанинууд дээрэ һүнэй шанарые, сэбэрыень шалгаха тусхай лабораторинуудые бии болгохо, һү хүргэхэ түхеэрэлгэнүүдые тодхохо, һаалишадые тусхай хубсаһаар гүйсэд хангаха тухай шиидхэбэринүүд хэдэн дахин абтабашье, дүүргэгдээгүй үлөө.

Харин туранхай мяха тушааһанһаа боложо, аймагай ажахынууд
ехэ гарза хохидолдо
гээшэб? Туранхай мал
шааһанһаа боложо
совхозууд 390 мянган
түхэригэй гарзада
ороо. Харин муу шанартай
тушаахадаа, 1975 оной
дохи хахадта 6.080,
оной түрүүшын хоёр
соо 1.484 түхэриг дутуу
һан болоно ха юм.

1975 оной октябрь,
соо болоһон партиин
мой бюрогой заседани
дээрэ «Первомайский».
жэнгын совхозуудта
үбэлжэлгын хэр зэргэ
байһан тухай эдэ ажахы
дай директи болон па
муудай тоосоонууд
хэлсэгдээ һэн. Энэ та
олон тоото дутуу дунд
элирүүлэгдээ һэн. Гэ
эдэ совхозуудай ди
партком бюрогой а
шиидхэбэринүүдые
дээрэнь бэелүүлхэ хэр
хаиша хэрэгээр хан
КПСС-эй райкомой үм
хиналта, шалгалта му
табигдаа. Тиигэжэ т
тоол саарһан дээрээ
байха юм.

Эдэ жэшээнүүд дээр
харахада, абтаһан шиидх
ринүүдэй дүүргэлтые хин
шалгаха хэрэгые сагай
эрилтэдэ таарамаар таби
һаа ехэ юумэн дулды
байна. Тиимэһээ парти
эмхидхэлэй болон ажа
шухала асуудалнуудые
жалтатайгаар шиидхэ
гол арга нүхэсэлнүүдэй
гэн хиналта болон шалг
мүн. Энээн тухай огто
тажа болохогүй.

Д. САНЖИМИТЫПОВ

БАРАГ ЯБАНАЛ, БАНДАЕВТАН

Һайхан даа, элдин үргэн Гильбэрын тала. Элдэб үнгын сэсэг ногоогоор бүрхөөгдэжэ, ургамалай һайхан үнэр тала дүүрэн хангалтадаг. Хайшаашье хара—үргэлжэ нэмжыһэн тэгшэ тала, холо саанань сэнхир хаданууд наранай һаргэма элшэдэ тэбхын харагдана.

Энэ талын дунда Улаан-Үдын аймагай «Заветы Ильича» совхозой ахалагша хонишон Данзан Чимитович Бандаевай эхэ хониной отара оршодог.

Юрын лэ отара. Хонишоной гэр, хонидой ута байра, уужам хорёонууд. Гадна худаг ба үбһэ тэжээлэй хүһамаг хорёо харагдана.

Мүнөөдэр тэнгэри барагар үүлэнүүдээр халхалагданхай, хабарай хара һалхин зайн галай утаһануудта хаха зүһэгдэн эшхэрнэ, гэр байрын хушалта нэжэгэнүүлнэ. Гэрэй эзэн хонидоо уһалууридань туужа ябаба.

Ахалагша хонишоной наһанайнь нүхэр, ажалдань һэлгэшэгүй туһалагша Бадма-Ханда Ринчиндоржиевна сай шанажа, шэрэм ушааг стол хоёройнгоо хоорондо сүлөөгүй ябасагаана.

Хонишоной ажабайдал хүнгэн бэшэ ааб даа. Хүн зонһоо холо, байдаг гүүртэ дээрэ түхэреэн сүүдхэдэ мал харууһалха, үдэр бүри талаар хони адуулха ажалда хүн бүхэн дадажа шадахагүй юм. Малшанай бүхы хүшэр хүндые дабажа гараха гээшэ тон үсөөн хүндэ тудадаг.

— Бүхыдөө хорин жэл шахуу хонидон хойноһоо хүгшэнтэйгөө ябанабди. Энэ саг соо хэжэ байһан ажалдаа дадажа, үнэн зүрхэнһөө дуратай болообди, — гэжэ нүхэр Бандаев хөөрэнэ, — Гадна хүгшэн бидэ хоёр үхибүүдээшье мал ажалда һургадагбди.

Өөрынгөө үхибүүдтэ Данзан Чимитович ёһотон багша, мүнөөнэй ажалша хүнэй жэшээ болоно. Энэ хүдэлмэришэ бүлын гэшүүн бүхэн ажалһаа далдирдаггүй. Үхибүүдынь хара багаһаа хойшо һургуулиингаа хэшээлэй һүүлдэ хони харууһалалсажа, заатагүй эхэ эсэгэдээ туһалдаг, хонишоной ажалтай хүсэд танилсадаг юм. Жэшээнь, Пүрбэ-Доржо хүбүүнэйнь үни удаан эсэгэдээ туһалжа, дүршэлтэй хонишон болоходонь, совхозой хүтэлбэрилэгшэд нёдондо жэл хониной отара даалгаһан байна. Эсэгын һургуули аша туһа ехэтэй байжа, мүнөө залуу хонишон урагшатай ажаллана.

— Үшөө түрэл партиимнай түүхэтэ XXV съездын болохоһоонь урид совхозоймнай коммунистнууд Пүрбэ-Доржыемнай партиин гэшүүндэ кандидадаар абаһан юм — гэжэ Бандаев хөөрэнэ. — Мүнөө отарань Ользонуудта байна. Ажал тухайгаа зүбшэлсэхэеэ намдаа ерэжэ байдаг...

Данзан Чимитович өөрынгөө залуу туһалагша Чимит-Доржи Нимаев тухай ехэ дулаанаар хөөрэнэ. «Абьяастай хүбүүн, эрхим хонишон болохо ёһотой. Урдань мүн лэ залуу хүбүүн хүдэлэгшэ һэн. Теэд тэрэ юушье хэжэ шадахагүй, гадна ямаршье юумээр һонирхохогүй, ажалдаа дурагүй байгаа. Тиимэ туһалагшатай намдашье хүшэр байдаг бэлэй».

Бандаевтанай отарада мүнөө 510 эхэ хонин байдаг. Эдэ хониноо 580 гаран хурьган абтаад, томо болгогдожо байна. Энэ хонишомнай зуун хонин бүриһөө 105 хурьга абахын оронд 114 хурьга абажа, социалис уялгаа үлүүлэн дүүргэһэн юм.

— Бэрхэ хүн, ёһотоной ажалшан, — гэжэ нютагайхидынь Бандаев тухай хэлсэдэг. Тэрэ 83 центнер нооһо хайшалха даабаритай байһан һаа, 88 центнер хүрэтэр нооһо гүрэндэ худалдаад, үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада совхоздоо 2340 хурьга тушаажа, арбадахи табан жэлые урагшатай угтаһан юм. Жэшээнь, нёдондо Данзан Чимитович хонин бүриһөө 3,4 килограмм нооһо хайшалха даабаряа 3,6 килограммда хүргөө. Тиигээд зуун эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа, эхэһээнь һалгаахаа саг болоторнь хурьган бүхэнэйнгөө шэгнүүр 23 килограммда хүргэһэн юм. Бүхы хүсэ шадалаа зангидан, энэ шухала тэмсэлдэ илажа гараһанайнгаа түлөө оролдосотой хонишон 720 түхэриг мүнгөөр, 15 толгой хонёор шагнагдаһан байна.

Данзан Бандаевай ажалай амжалтануудые эхэ оромнай үндэрөөр сэгнэжэ, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнаад, «Буряадай АССР-эй габьяата малшан» гэһэн нэрэ зэргэ олгоо.

— Бидэ өөһэдөө үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг болоһоор хоёр жэл болообди. Үбһэнэй үндэр ургаса абаха, илангаяа шанарыень һайжаруулха ажалда ехэ оролдолго гаргадаг болонхойбди. Жэшээнь, нёдондо 517 центнер эрхим шанартай үбһэ хуряажа абаабди. Шэмэтэй үбһэ элбэгээр абабал, үбэлжэлгээ үбһэ тэжээлээр, дутамаггүй үнгэргэхэмнай юунһээшье үнэтэй ха юм.

Энэ үедэ Данзан Чимитович бүхы арга боломжоёо тооложо, хайшан гээд, ямар аргаар урдаа табиһан зорилгодоо заатагүй хүрэхэм ааб гэжэ бодомжолһон хэбэртэй байгаа бэлэй.

И. ЩЕГЛАЕВ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Заветы Ильича» совхозой нэгэдэхи отделениин хонишод Данзан Чимитович, Бадма-Ханда Ринчиндоржиевна Бандаевтан.

З. ВЕСНИНАГАЙ фото.

Захааминай малшадай үүсхэл дэмжэнэбди

ХҮХЭ НОГООНОЙ ХҮСЭ ХЭРЭГЛЭН

Түрэл партиингаа түүхэтэ XXV съездын шиидхэбэринүүдээр урмашан зоригжоһон манай совхозой ажалшад, малшад шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бүхы һалбаринуудтаа, илангаяа мал ажалдаа ехэ үрэ дүн туйлаха, эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгээр абажа, гүрэндөө худалдаха гэжэ шиидэнхэй.

Үнгэрһэн дүрбэн һарада туйлагдаһан дүнгүүдһээ хаража үзэхэдэ, тэдэнэр хараалһанаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна. Байгша оной үнгэрһэн 5 һарада 1744 центнер мяха, 2.142 центнер һү худалдаа гэхэ гү, али хахад жэлэйнгээ түсэб 104 процент дүүргэһэн байна. Нёдондоной энэ үеынхидэ орхолоо шахан бэлшээн тар галуулха малай сүүдхэ бүриин шэгнүүр нэмэлтэ 2,5 дахин дээшэлээ, үнеэн бүриһөө һү һаалга 8 процентээр ехэ болоо.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын бэрхэтэй хугасаада, илангаяа үбһэ тэжээлэй дутамаг эрхэ байдалда эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллаһанай ашаар лэ манай малшад нинтынгээ адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлжэ, тоо толгойень олошоруулжа шадаһан байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ үхэр зунай бэлшээридэ гаргаха хаһа оронхой. Энэ жэлэй зунай бэлшээрие түрүүшын үдэрһөө эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ талаар Захааминай аймагай СССР-эй 50 жэлэй оин нэрэмжэтэ совхозой малшадай социалис уялгануудтай танилсажа, һайшаан дэмжээд, манай совхозой мал ажахын хүдэлмэрилэгшэд ерэхэ 3—4 һара соо бэелүүлхэ хэмжээ ябуулгануудаа тодорхойлоод шухала бэлэдхэл хэжэ байна.

Зунай холын бэлшээридэ гаргагдаха һүрэгүүднай эрэ, эмээрээ, томо жэжээрээ илгагдаад, гол түлэб гүүртэнүүд болгогдожо бүридхэгдэнхэй. Хабартаа зуһалангай байранууд заһабарилагдаа бэлэй. Малай зуһаха бүхы газарнуудта дабһа болон бусад хэрэгтэй минеральна зүйлнүүд гол горходой мүльһэнэй унахаһаа урид абаашагдаа һэн.

Мүнөө жэлдэ 18 гүүртэнүүдые холын бэлшээридэ гаргагдаа. Жэшээлбэл, 2312 толгой үхэр мал Хондо голой эхи болон адагтахи ой тайгын, хүбшын оршондохи тунга ногоотой нуга һужаагуудаар харууһалагдаха юм. Холын бэлшээридэ абаашагдаха үхэр мал хуу урид шэгнэгдээ. Түсэблэгдэһэнэй ёһоор бэлшээриин үедэ хашараг бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 750 граммаар нэмээжэ, хамта 1900 центнер нэмэлтэ шэгнүүр абаха байнабди. Харин энээнһээ гадна, жэжэ тугалнууд, бурудай нинтэ шэгнүүр 1200 центнерээр дээшэлүүлэгдэхэ юм. Ингээд байхадаа залуу эбэртэ бодо малайнгаа шэгнүүрые хүхэ ногооной бэлшээриин 100 үдэртэ 3100 центнерээр нэмээхэ болонобди. Энэмнай нёдондо жэлэй зунай дүнгүүдһээ 475 центнерээр ехэ болохо жэшээтэй.

Малайнгаа бэлшээрие һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар лэ шэгнүүрыень түргөөр нэмээжэ, һайса мяхажуулжа шадаха байһанаа манай мал адуулагшад урда жэлнүүдэйнгээ дүй дүршэлһөө ойлгожо абанхан. Үдэрэй эгээл аяма халуунай үедэ үхэрнүүдээ 3—4 час соол һүүдэрлиг һэрюун газарта амаруулаад лэ, бэшэ тээнь үдэр, һүнигүй бэлшээдэг. Үдэрэй 2—3 дахин уһалдаг, бэлшээриингээ газарые һэлгүүлэн адуулдаг гурим тогтоогдонхой. Эдэ эрилтэнүүдые һайнаар дүүргэһэнэй ашаар совхозой түрүү мал адуулагшад Ш. Кашапов, В. Дашиева, Е. Колоскова болон бусад үнгэрһэн зунай һаранuудта даажа байһан үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхын 900—1000 граммаар нэмэгээ һэн.

Тиин энэ жэлдэшье түрүү малшаднай үндэр уялгануудые абанхай. Мүнөө эдэнэр бултадаа малаа зуһаландань абаашаад байна.

Гол түлэб урданай дүй
шэлтэй хүнүүд зунай
шэри дээрэ мал хар
хаар томилогдоо. Ахала
үхэршэд Д. Токтохоев,
Цыденешеев, Е. Димова
лон бусад үхэр бүхэнэй
нүүрые 100 үдэртэ 100
лограмм нэмээхэ гэжэ
дээ. Эдэнэрнай урдаа та
дапан зорилгонуудаа
лүүлхэ гэжэ найдахаар
нүүд юм.

Зунай үедэ малай а
шэмэ дээшэлүүлхэ
ямар арга нүхэсэл ба
гэхэдэ, социалис мүрыс
болоно. Бүхы мал адуу
шадаи мүрысөөндэ эдэ
тэйгээр оролсохоор
шуулгын али бүхы хэм
ябуулганууд хараалагда
мүрысөөнэй тодорхой г
баталагдаһан. Үхэрнүү
саг сагтань шэгнэжэ. мал
дай дундахи мүрыс
дүнгүүдые һара бүри
солжо байхын тулада
шадар байрладаг 3—4 гү
тэ бүридэ нэгэ шэгнүүр
хогдохо юм.

Гадна холын малша
зундаа худалдаа наймаа
медицинын, соёлой бо
ажаһуудалай талаар хан
хэмжээ ябуулганууда й
сэбшье тодорхойлогдоод
на. Совхозой дирекци, па
ком болон рабочком зу
хугасаада малшадайнгаа
наар ажаллаха бүхы а
боломжо байгуулха зори
той.

Хүхэ ногооной хүсэн
гэжэ малшад хэлсэдэг
шэ. Тиимэһээ зунай бэл
риин хугасаада малай
нүүр эрид дээшэлүүл
монсогор таргаг болг
хямда сэнтэй мяха. һү
бэгээр үйлэдбэрилхэ тал
абаһан үндэр уялга
даа амжалтатайгаар дү
гэхэ, арбадахи табан ж
түрүүшын оной түсэбүүд
үлүүлхэ, ерэхэ үбэлжэл
нинтынгээ һүрэгүүдые то
тарганаар ондо оруулха
һэн дайшалхы зорилго
шаднаи урдаа табинхай.

Н. НАЙДАНОВ,
Ярууныи аймагай
«Комсомольский»
совхозой директор.

ҮДЭР БҮХЭНӨӨ — ҮНДЭР УРГАСАДА

ТАРИЛГАЯА ҺАЙНААР ХАРУУҺАЛХА

Буртаг ногоон хүдөө ажалыда айхабтар ехэ хоро хүргэдэг. Ногоондо дарагдаһан тарилгын ургаса эрид доошолдог, продукциин шанар муудадаг гээшэ.

СССР-эй Баруун-Үрдэ талын хүдөө ажахын институдай шэнжэлһэнэй ёһоор буртаг ногоон шэниисын ургасые 32 процентээр, хартаабхын—44, шара будаагай —84, кукурузын—90 процентээр доошонь оруулдаг байшоо. Энэ юун дээрэлээ болоноо гэхэдэ, буртаг ногоон таримал ургамалнуудта хэрэгтэй шииг нойтые, элдэб бодосуудые бэедээ абажа, тэдэндэ зохидоор ургаха арга олгоногүй бшуу. Буртаг ногооной олонхинь таримал ургамалнуудһаа (шэниисэ, кукуруза) 2—3 дахин ехэ шииг татажа абадаг байна.

Манай Буряад ороной гандадаг уларилтай газарта, илангаяа шииг багатай энэ жэлдэ буртаг ногоон ургасада угаа аюултай байха болоно. Республикадамнай июль—августһаа бэшэ сагта хүрыһэндэ шииг хомор байдаг ха юм. Тиимэһээ таримал ургамалнууд зунай эхсэр, һаял ургажа байха үедөө шингээр дуталдадаг байна. Зүгөөр буртаг ногооган гасуурһаа айдаггүй. Тэдэ ямаршье сагта түргэнөөр ургажа, таримал ургамалнуудые дарашадаг.

Республикымнай полипүүд дээрэ А. М. Филатовай (Буряадай хүдөө ажахын институт) шэнжэлһэнэй ёһоор 60 янзын буртаг ногоон ургадаг, тэдэнэй 25-ниинь таримал ургамалнуудта ехэ хоро хүргэдэг байна.

Буртаг ногоонтой тэмсэхэдээ, нэн түрүүн, газараа һайнаар элдүүрилжэ, эрхим шанартайгаар тарилга хэжэ, тэдэндэ ургаха арга олгохогүй гээшэ ехэ удха шанартай. Тиимэһээ үрэһөө саг соонь, зохид нормоор, гүйхэн гүнзэгыень зүбөөр таарууулжа тариха шухала. Энэ ушарта таримал ургамалнууд жэгдээр гаража, газараа хушадаг, буртаг ногооной ургахань бэрхэтэй болодог юм.

Тарилга дээрэхи буртаг ногоонтой тэмсэхын тула агротехническэ хэмжээнүүдые нарииаар баримталха, тарилга хэхэһээ урид, тарилгын һүүлээр газараа борнойлхо, зурууд хоорондохи газараа элдүүрилхэ гээшэ ехэ удха шанартай.

Нэгэ жэлээр ургаад һаладаг буртаг ногоонтой тэмсэхэдээ тарилгын һүүлээр борнойлхо хэрэгтэй. Тиихэдээ болзорыень зүбөөр тодорхойлхо шухала. Илангаяа буртаг ногооной һаял сагаан хилгааһан мэтэ 3—4 сантиметр утатай боложо байха үедэнь борнойлжорхихо зохид.

Манай эндэхи эрхэ байдалда, илангаяа мүнөө жэлдэл адли хабартаа хүйтэншэг байхада таримал ургамал удаан ургадаг, 12 үдэрөөр гү, али бури олон үдэрөөр ургасань удаардаг байна. Иимэл ушарта тарянай ургажа захалха үеэр, эшынь 1,5—2 сантиметр үндэр болотор газарыень борнойлходо һайн.

Тарилгые иигэжэ борнойлходоо сеткэтэй гү, али оодон шүдэтэй хүнгэн «зиг-заг» борной хэрэглэхэдэ зохид. Тиихэдээ тарилгын зурууудые хүндэлэн, хэрээһэлүүлэн таригдаашые һөөлжүүлэн үглүү руунь борнойлхо эрилтэтэй.

А. М. Филатовай (Буряадай хүдөө ажахын институт) шэнжэлһэнэй ёһоор шэниисын тарилгые иигэжэ борнойлходо буртаг ногооной 79—86 процентнь һаладаг байшоо. Энэ ушарта ургасань гектарай 2,3 центнерээр дээшэлһэн байха юм.

Хабарай тарилгые борнойлходоо тарянан газарһаа жэгдэ гараад байхада, үдын хойно, тарянай эшэнүүдэй зөөлэхэн байхада хэхэ эрилтэтэй.

Пропашной ургамалнуудай тарилгада гарадаг буртаг ногоонтой тэмсэхэдээ ургамалай газарһаа бултайхаһаа урид, бултайжа байха үедэнь борнойлходо үрэ ехэтэй байдаг.

Корнеплодуудай хойноһоо яажа харууһалхаб? Манай республикада куузнку ехээр таригдадаг байна.

Республикын түрүү ажахынууд тэжээлэй энэ үнэтэ ургамалай баян ургаса абахын тула агротехникэ нарииаар баримталдаг, тарилгын хойноһоо һайнаар харууһаладаг байха юм. Куузикые элдэб хорхой шумуул ехээр гомтоодог гээшэ. Тиимэһээ тэрэнэй ургажа байһан газарта хорото хорхой тодорно гү гэжэ нарииаар хаража байха, тэдэнэй бии болохогүйнь тула урид шалан хэмжээ абахада һайн. Юрэнхыдөө тарилга хэһэнэй гү, али рассада һуулгаһанай һүүлээр 5—6 үдэрэй үнгэрөөд байхада гектар бүридэ 15—18 килограмм хүртэхээр гексохлоранай дуст бурьюулжа үгэдэг. Хэрбээ хорхой шумуулнуудай бии болоод хоёо һанабалнь дуст хоёрдохёо бурьюулха хэрэгтэй. Үрэһөөр һуулгагдаһан куузикугай түрүүшын набшаһанай бултайха үеэр хүнгэн борной шэрэхэдэ зохид, энэ ушарта, буртаг ногоон усадхагдадаг, хүрьһэниинь дөөлэрдэг юм.

Куузикугай эшэнүүдэй зурыжа харагдахалаар лэ зурууд хоорондохи газарыень элдүүрилдэг. Тэрэнэй һүүлээр ургамалнуудые шэнгэрүүлхэ зорилгоор 40—45 сантиметр үргэнөөр хүндэлөөшэнь элдүүрилхэ эрилтэтэй. Энэ ушарта ургамал 15—20 сантиметр үргэн газар ээлжэ үлэнэ. Иимэ хүдэлмэри ургамалай хоёр һайн набшаһантай болоод байха үедэ хэгдэхэ ёһотой.

Энээнэй һүүлээр нэгэ-хоёр неделиин үнгэрөөд байхада зурууд хоорондохи зайень хоёрдохёо утаашань, хүндэлөөшэнь элдүүрилхэ хэрэгтэй. Ургамалай 3—4 һайн набшаһатай болохолоорнь уурхай бүхэндэнь нэгэ эшэ үлөөгөөд, бэшыень һугалжа хаядаг. Энэ хүдэлмэри гараар хэгдэдэг. Тиихэдээ нэгэн доро буртаг ногооень түүлсэдэг байха юм. Саашадаа буртаг ногооной ургахыень харалсажа байгаад, зурууд хоорондохиинь элдүүрилдэг гуримтай. Ургамалай ургажа байха үедэ зурууд хоорондохи газарынь 2—3 дахин элдүүрилэгдэнэ.

Рассада һуулгажа тариха даа мии зурууд хоорондохинень элдүүрилдэг байна.

Хартаабхын ургаса харууһалха тухай. Хартаабхын эшэнүүдэй газарһаа бултайтар 15—25 үдэр үнгэрдэг гээшэ. Энэ үедэ газарыень борнойлжо, буртаг ногооной ехэнхиинь усадхажа болохо юм. Манай эндэхи эрхэ байдалда хартаабхын тарилгые 2—3 дахин борнойлхоор. Тарилгын һүүлээр 6—10 хоноод борнойлходо буртаг ногооной 80 процентнь усадхагдана. 12—15 хоноһон хойно борнойлходо тэрэнэй орой 30 процентнь үгы хэгдэдэг байна. Хартаабхын тарилгые 6—7 хоноод лэ борнойлжо байхада зохид.

Республикын түрүү хартаабхашадай дүй дүршэлтэй танилсахада, тэдэнэр бултадаа тарилгаяа оло дахин борнойлдог байна. Ивалгын ОПХ-гай мэдээжэ хартаабхашан, Ажалай Улаан Тугай орденто Иван Ефимович Бояркин тарилгаяа заабол гурбаһаа үсөөн бэшэ борнойлдог дүршэлтэй.

Хартаабхын тарилгые борнойлходо гансахан буртаг ногоон усадхагдана бэшэ, мүн хүрьһэнэй шииг нойто һайнаар баригдажа, ургамалай ургахада туһална бшуу.

Хартаабхын тарилгын зурууд хоорондохи газарые һэрбэитэй хутагатай культиватораар элдүүрилхэдэ һайн. Ургамалай гаража байха үедэ, нэгэн доро минеральна үрэжүүлгэ оруулалсажа байгаад, зурууд хоорондохиинь 2—3 дахин элдүүрилхэ ушартай.

Июлиин бороогой һүүлээр ургамалнуудай эшэнүүдэй 18—20 сантиметр үндэр болохолоор лэ шоройень обоолжо үгэхэ эрилтэтэй. Тиихэдэ хартаабхын ургаса гектарай 20—30 центнерээр дээшэлдэг байха юм.

Б. ГОМБОЕВ,
Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ, республикын габьяата агроном.

ТАБАН ЖЭЛ — АШАГ ҮРЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ

ТҮРҮҮШЫН ТУРШАЛГА

Энэ хабар хүйтэн байбашье, Баунтын алта малтагшадта һаалта ушаруулжа шадабагүй. Ципиканай приискын Маловска участогай хүдэлмэришэд элһэ угааха хаһадаа саг соонь бэлдэһэн байна.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын энэ хаһые эхилхэ эрхэ 5-дахи гидромониторно түхеэрэлгын комсомол-залуушуулай бригадада олгогдоһон юм. Дүй дүршэлтэй бригадир В. Н. Масловай хүтэлбэрилдэг энэ бригада юһэдэхи табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхэһэн байгаа.

Түрүүшын туршалга, түрүүшын алтан. Алтанай ехэ оэшэшье һаань, элһэ угааха хаһые эхилхээр болоо гэжэ түрүүшын туршалга харуулба.

Үбэлэй үедэ техникэ һайнаар бэлдэгдээ, заһабарилагдаа. Элһэ малтаха, угаалгын хаһые һаадгүйгөөр үнгэргэхэ бэлэдхэл хэгдэһэн байна.

— 5-дахи түхеэрэлгын хүдэлдэг газар. Участогай начальник И. И. Милованов 20 жэлэй туршада алта малталгын ажалда ябадаг. Яхадта, Алданда ажаллаа. «Юһэдэхи табан жэлэй ударник» гэһэн тэмдэгээр шагнагданхай. Алта угаалгын 10-дахи хаһые Ципиканай приискда угтажа байна. Һүүлшын 4 жэлдэ участогай начальнигаар ажаллана.

— 3 драга, гидромониторно 2 түхеэрэлгэ энэ жэлдэ манай участогта хүдэлгэгдэхэ. Байгша оной алта угаалгын хаһа ехэ харюусалгатай гэжэ тоолонобди. Энэмнай ашаг үрын ба шанарай табан жэлэй түрүүшымнай хаһа болоно ха юм, — гэжэ Иван Иванович Милованов хөөрэнэ.

Полигон дээрэ абяа шэмээгүй. Уһанай гоожохонь дуулдана. Гидромониторщик Сергей Киреев, бульдозерист Сергей Алимасов ажалдаа бэлдэжэ байба.

— 20 минута болоод ажалаа эхилхэмнай, — гэжэ Сергей Киреев тайлбарилна. Тэрэ хоёрдохи жэлээ В. Масловай бригадада ажална, гидромониторщигой уялга һайнаар дүүргэнэ.

Хөөрэлдэһөөр байтарнай 20 минута үнгэрөөдхиһэн. Сергей Алимасов бульдозероо хүдэлгэжэ эхилнэ. Сергей Киреев гидромониторой дэргэдэ зогсоно. Иигэжэ энэ угаалгын хаһа захалаа һэн.

Мүнөө Ципиканай приискдэ алта малталга түлэг дүн даа. 5-дахи гидромониторно түхеэрэлгын бригада май һарын түсэб болзорһоо табан хоногоор урдишалан дүүргэһэн байна.

Үнэтэ энэ металл малтан абажа, Эхэ орондоо үгэһэн социалис уялгаа хэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гэжэ Баунтын алта малтагшад оролдожо эхилээ. Тэдэнэр энэ жэлэй хаһые эмхитэй һайнаар үттажа, түрүүшын туршалга амжалтатайгаар үнгэрөө. Мүн түрүүшын һарын даабарие үлүүлэн дүүргэө.

В. ЧУНАВЛЕВ,
аймагай «Витимские зори» газетын корреспондент.

ХҮН БҮХЭНДЭ ОЙЛГУУЛХА

КПСС-эй XXV съездын документ — партиин ЦК-гай тоосоон соо иигэжэ тэмдэглэгдэнэ: «Съездын програал заабаринуудые коммунист бүхэндэ, совет хүн бүхэндэ ойлгуулан нэбтэрүүлхэ гээшэ пропагандистнүүдэй, лекторнүүдэй, элидхэгшэдэй, тэдэнhээ гадна, манай бүхы партийна эдэбхитэдэй хүндэтэ уялга болоно. Энэ хүдэлмэри эрхилхэдээ, өөhэдынгөө бүхы эрдэм hургуулиые хэрэглэхэ, хүндэ эти хүнэй ойлгуулха бүхы шадабари харуулха, сэдьхэл бодолойнгоо бүхы хүсэ эршые гаргаха хэрэгтэй байна. Эдэ бүгэдэ хадаа съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь абэрлишэгүйгөөр бэелүүлхэ шухала эрхэ нүхэсэл юм».

«Знание» бүлгэмэй республикын эмхи партиин XXV съездын материалнуудые олониитэдэ тайлбарилан ойлгуулха хүдэлмэрээ эгээл түрүүндэ үндэhэлэн, бүхы ажал ябуулгаяа эмхидхэжэ, үргэлжэлүүлжэ байна.

Энэ талаар республикын «Знание» бүлгэмэй эмхиин нёдондо хэhэн ажал тухай нэгэ хэды үгэ хэлэлтэй.

Манай «Знание» бүлгэмэй эмхиин правлениин президиум үшөө 1975 оной августын hарада партиин ээлжээтэ съездые амжалтатайгаар угтахын түлөө тусхай хэмжээ ябуулгануудые хараалhан байна. Тиигэжэ лекци, доклад ба хөөрэлдөөнүүдэй темэнүүд болон бэлэн болгоhон материалнууд аймаг бүхэндэ эльгээгдээ hэн. «Знание» бүлгэмэй аймагуудай эмхинүүд партиин райкомуудтай хамта лекторнүүдэй семинар үнгэргэhэн, «КПСС-эй XXV съездые амжалтатайгаар угтая» гэhэн уряан доро ниитэ-политическэ ябуулганууды хэhэн байна. «Знание» бүлгэмэй республикын эмхиин правлениин пленум үнгэрэгшэ жэлэй декабрьда болоhон юм. Партиин XXV съездые амжалтатайгаар угтаха хүдэлмэри тухай асуудал тэрээн дээрэ зүбшэгдөө hэн. Тиин 1975 ондо лекцинүүдые уншаха түсэб хүсэд дүүрэнээр бэелүүлэгдээ гэжэ элирhэн байна. Нёдондо дүн хамта 100 мянга гаран лекци уншагдаа.

Энэ жэлдэ Баунтын, Бэшүүрэй, Хяагтын болон бусад аймагуудай эмхинүүд муу бэшээр ажаллажа байна. Эдэнэр бултадаа КПСС-эй XXV съездын материалнуудые олониитэдэ тайлбарилха шухала хэрэг эмхитэйгээр ба эдэбхитэйгээр ябуулна. «Знание» бүлгэмэй аймагуудай эмхинүүд нэгэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ өөhэдынгөө хубитые оруулалсана. Тиигэбэшье энэ талаар хэгдэжэ байгаа ажал ехэ хүдэлмэриин эхин гээшэ. Гэхэтэй хамта, «Знание» бүлгэмэй зарим аймагай эмхинүүд мүнөө сагай эрилтэ үшөөл гүйсэд ханганагүй. Тиимэhээ байгша ондо иимэ ушар дайралдаhаар. 1976 оной түрүүшын кварталай дүн «Знание» бүлгэмэй Яруунын, Хэжэнгын, Хурамхаанай болон бусад зарим аймагуудай эмхинүүд хүдэлмэрээ муугаар ябуулна гэжэ харуулаа. Тиимэhээ «Знание» бүлгэмэй правлениин пленум, методическа соведүүдэй суглаанууд дээрэ дутуу дунданууда усадхаха талаар хэмжээ ябуулганууд абтаха ёhотой. Мүн тэдэ хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэлые шалгажа байха шухала. Партиин съездын документнүүдые шудалха хэрэг болбол нэгэ үдэрэй хэрэг бэшэ. Ушар нимэhээ клуб, соёлой байшан бүхэндэ ходо хүдэлжэ байдаг лекторинууд эмхидхэгдэхэ ёhотой. Тиихэдэ аймаг, предприяти, колхоз болон совхозуудай экономическа ба социально - политическэ эрилтэнүүдые харгада абан, арадай университедүүдые саашань хүгжөөхэ, hайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Тиин арадай университет бүхэнэй hуралсалай түсэбтэ партиин XXV съездын материалнуудаар темэнүүд оруулагдаха ёhотой.

«Знание» бүлгэмэй шухала зорилгонуудай нэгэн хадаа партиин съездын документнүүдые олониитэдэ тайлбарилан нэбтэрүүлгэдэ бүлгэмэй бүхы гэшүүдые эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэг болоно. Юуб гэхэдэ, бүлгэмэй гэшүүдэй үсөөниинь лекцинүүдые уншана. Жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын Советскэ районой бүлгэмдэ 2.050 гэшүүн бии. Харин эдэнэй 1 мянгаhаа үлүүнь ниитын хүдэлмэридэ хабаадана.

Арбадахи табан жэл — эрхим шанарай ба ехэ ашаг үрын табан жэл. Тиимэhээ гансал үйлэдбэрилэн гаргагдаhан машина, үргэн хэрэглэмжын эд бараан hайн шанартай байха бэшэ, харин бидэнэрэй: эрдэмтэдэй, хүдэлмэришэдэй, таряашадай ба хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй болон бусадай хэhэн ажал шанар hайнтай байха зэргэтэй.

«Знание» бүлгэмэй республикын эмхидэ лекцинүүдэй шанарые шалгалгада hүүлэй үедэ анхарал хандуулагдадаг болоо. Гэбэшье бүлгэмэй эхин ба аймагай эмхинүүдтэ лекцинүүдые зүбшэхэ, шалгаха хэрэг саг үргэлжэ ябуулагданагүй. Онсолходо, лекторнүүдтэй ябуулагдадаг хүдэлмэри тоггтоогдомол ёhо гуримгүй, тэдэнтэй саг үргэлжын hуралсал эмхидхэгдэнэгүй. Ушар иимэhээ лекторнүүдэй дунда ябуулагдадаг научно-методическа хүдэлмэриие hайжаруулха гээшэ бүлгэмэй шухала зорилго болоно.

Манай «Знание» бүлгэмэй президиум 1974 — 1975 онуудта үнгэргэгдэhэн методическа соведүүд ба секцинүүдэй хүдэлмэриин ниитэ харалгын дүнгүүдые байгша оной мартда согсолоо. Энэ харалгада бүхы методическа совет болон секцинүүд хабаадаба. Правлениин президиум ниитэ харалгын түрүүшүүлэй дүнгүүдые hайшаагаа, эдэниие «Знание» бүлгэмэй эмхинүүдэй ажалда нэбтэрүүлхээр дурадхагдаа. Харалгын дүнгүүдээр бүлгэмэй олон эдэбхитэд республикын эмхиин Хүндэлэлэй грамотануудаар, мүн үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаба. Иимэ харалганууд саашадаашье үнгэргэгдэжэ байха юм.

Мүнөө «Знание» бүлгэмэй республикын эмхиин правлениин президиум партиин XXV съездын материалнуудые тайлбарилха хүдэлмэри эрхимээр ябуулха талаар 1976 оной апрельhээ 1977 оной май болотор аймагай ба эхин эмхинүүдэй дунда харалга соносхоо. Харалгын ёhо гурим олондо мэдээжэ болгогдонхой.

Лекторнүүдэй дунда научно методическа хүдэлмэри ябуулха хэрэгэй хэдэн асуудалые хаража үзэе.

Нэгэдэхеэр, «Знание» бүлгэмэй тоосодог ёhо гуримые hайжаруулха асуудалда тогтоое. Ажалшадай коллективүүдэй хүдэлмэриин дүнгүүдые сэгнэлгэдэ ондоогоор хандадаг болохо тухай партиин XXV съезд дээрэ хэлэгдэбэ. Промышленность, барилга, хүдөө ажахы болон арадай ажахын бэшэшье hалбаринуудай хүдэлмэри хэhэн ажалайнь эсэсэй дүнгүүдээр ба продукциинь шанараар тодорхойлогдохо болоо. Тэрэшэлэн, лекторнүүдэй ажал гансал уншаhан лекцинүүдэйнь тоогоор сэгнэгдэхэ бэшэ, харин лекцинүүдэйнь шанар, ашаг үрэ ба эсэсүүлхы хүсэнhөө дулдыдаха болоно. Тиимэhээ «Знание» бүлгэмэй эмхи бүхэндэ эрхилжэ байhан ажалайнь шанарта онсо анхарал хандуулжа, тоосоо ба хинаhга hайжаруулха саг хүрэжэ ерээ.

Хоёрдохёор, лекторнүүдые мэргэжүүлхэ хүдэлмэриие улам hайжаруулха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, hүүлэй үедэ эрдэм, техникэ түргөөр хүгжэнэ, арад зон жэл ерэхэ бүри эрдэм мэдэсэеэ дээшэлүүлнэ.

Гурбадахяар, лекцинүүдые ажабайдалай, эрдэмэй бүхы hалбаринуудаар уншажа байха ёhотойбди. Бодото дээрээ юрэнхыдэнь абажа харахада иимэ байна: ехэнхи лекцинүүд уласхоорондын байдал тухай уншагдана. Гэхэтэй хамта, эдэ темээр лекцинүүдэй шухала байhые арсангүй, ондоо темэнүүдые мартаха ёhогүйбди. Жэшээлхэдэ, мүнөө үеын шухала темэ — эрдэм, техникэ тухай хэр лекцинүүд уншагдана гээшэб гэбэл, нёдондо уншагдаhан лекцинүүдэй миин лэ 3 процентнь энэ темээр хэгдээ.

Тиихэдэ «Знание» бүлгэмэй хүдэлмэриин шухала темэнүүд партиин XXV съездын материалнууд соо тодорхойлогдоhон байна. Тэдэнэй нэгэн тухай КПСС-эй ЦК-гай тоосоон соо иигэжэ уншанабди: «Совет арадай материальна hуудал байдалые hайжаруулха талаар бага бэшэ амжалтануудые туйлаhан байнабди. Зүгөөр материальна ашаг баялигуудай ехэ болохотой хамта, хүн зоной оюун бодолой хүмүүжэлэй ба соёл болбосоролой саг үргэлжэ дэбжэжэ байхань шухала болоно. Тиигээгүй hаа, хара амняа харадаг ахир үзэл, жэжэ буржуазна hанал бодол дахинаа hэргээгдэжэ болохо байна».

Дээрэ хэлэгдэhэн үгэнүүдые бодото байдалтай жэшээд үзэхэдөө, энэ темээр ехэ юумэнэй хэгдэхэ байhые ойлгонобди.

Онсолходо, партиин XXV съезд «Знание» бүлгэмэй эмхиин үмэнэ эли тодо зорилгонуудые табяа. Эдэниие бодото дээрэнь бэелүүлхын тула «Знание» бүлгэмэй аймаг бүхэнэй эмхинүүд нэн түрүүн лекцинүүдэйнгээ шанар hайжаруулха ёhотой.

Г. БАСАЕВ,
«Знание» бүлгэмэй республикын эмхиин президиумэй түрүүлэгшын орлогшо.

БЕЛОРУССИИН ССР. «Беларусь» МТЗ-80 түхэлэй шэнэ 100 трактор үдэр бүхэндэ Минскын тракторна заводто бүтээгдэн гаргагдана. МТЗ-80 түхэлэй hайжаруулагдаhан шэнэ түхэлэй тракторнуудые хэрэглэhэнэй ашаар хүдөө ажахын зарим хүдэлмэридэ ажалай бүтээсэ 25—70 процентээр дээшэлхэ юм. Шэнэ трактор 80 морнной хүсэтэй, хүдөө ажахын элдэб агрегадуудые, болон прицепүүдые шэрэжэ шадаха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ тракторнууд.

ТАСС-ай фотохроника.

ҮЗЭСХЭЛЭНТЭ БАЯЛИГАЙ АБДАР

Байгал Амарай түмэр замые үзэсхэлэнтэ баялигай абдар руу татагдаха харгы гэжэ нэрлэнэ. Энэ замай захаархи газарай баялигые шэнжэлхэ үргэн ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Энэ баялигые ашаглаха комплексно программые яажа зохёогдожо байhан тухай эндэхи мэргэжэлтэд АПН-эй корреспондент Нина Лошкареватай хөөрэлдэхэдөө элишэлжэ үгөө.

Алас-Дурна зүгэй геологическа управлениин ахамад геолог Пётр СЕЛЕЗНЕВ:

— БАМ-ай татагдаха замшадар кокс болодог шулуун нүүрhэн, түмэр, туулган, асбест, зэд, сайр гэхэ мэтэ шухаг металлнуудай ехэ хэбтэшэ мүнөө элирүүлэгдээд байна. Тиигэжэ шэнэ районуудые хүгжөөхэ үндэпэ hуури бии болонхой. Ойрын табан жэлэй туршада энэ замай газаха районуудта хэгдэхэ бэдэрэлгын хүдэлмэриин хэмжээн хоёр хахад дахин ехэ болохо юм.

Хүдэлмэриимнай гол шэглэл юун байхаб гэхэдэ, мүнөө олдоод байhан хэбтэшэнүүдые али талаhаань шэнжэлхэ хэрэг болоно. Тэрэнэй ашаар минеральна зүйлнүүдые яажа hайнаар ашаглахаб, шэнэ газарые уридшалан хараалhан түсэбэй ёhоор, бодомжотойгоор яажа хэрэглэхэб гэhэн асуудалда харюу үгтэхэ байна бшуу.

Тэрэнэй нэгэ жэшээнь — БАМ-ай зүүн хойто талада түхеэрэгдэхэ Удско-Селемджинскэ район болоно. Эндэхи түмэрэй рудаhаа металлургическа үйлэдбэриин холисо абтахаар хараалагдана.

Эдэ бүгэдын хажууда анартозидай рудагай ехэ хэбтэшэ бии. Тэрээнhээ фосфорой элдэб холисото зүйлнүүдые, титан, түмэр болон элдэб шухаг металл абажа болохо байна. Мүн иимэ рудатай шулуунhаа алюмини гаргажашье болохо юм.

Иимэ үргэн ехэ газар доохи баялигые эдыбогони болзорто бэдэржэ олохын тула ашагта малтамалнуудые бэдэрхэ шэнэ түрүү арганууд хэрэглэгдэhэн байна. Мүнөө үедэ бидэнэр космосhоо хэгдэhэн фото-зурагуудые үргэнөөр хэрэглэнэбди. Космосhоо абтаhан мэдээсэлнүүд тайлбарилагдажа, геологическа карта дээрэ буулгагдана бшуу. Мүн эдэ районууд самолёт дээрэhээ дахин шэнжэлэгдэнэ. Шэнэ приборнуудай хүсөөр байра дээрэнь, уурхайда, үрэмдэгдэжэ байhан газартань ошожо, ямар тиимэ олон холисонуудай байhыень тодорхойлхо аргатайбди.

Алас Дурнын минеральна түүхэй эдлэлэй эрдэм шэнжэлэлгын институдай директор, геолого минералогическа эрдэмэй доктор Евгений КУЛИШ:

— Институдаймнай мүнөө үедэ шиидхэжэ байгаа гол шухала асуудалнуудай гурбанай хоёр хубинь БАМ-ай шадархи шэнэ газарые ажахыда хэрэглэлгэтэй нягта холбоотой. Манай хүдэлмэрилэгшэд ашагта малтамалнуудай хэбтэшые ашаглалгаар экономическа шэнжэлгэ хүсэдөөр хэнэ — геологическа хүдэлмэриhөө эхилээд, бэлэн продукци абалга хүртэрнь шэнжэлнэ.

Институдай коллектив фосфатна рудаhаа фосфорой холисотой зүйлнүүдые гаргаха, тэрэниие шанаржуулха экономическа ашаг үрэ ехэтэй аргануудые зохёон тодорхойлhон байна. Мүн тэндэhээ үлэhэн «hүүлнүүдыень» яажа хэрэглэхэ асуудал шиидхэгдээ.

Юрэнхы дээрээ БАМ шадархи минеральна түүхэй эдэн баялиг бүхы арадай ажахын холын хараата хүгжэлтэтэй, Сибириин болон Алас Дурнын промышленностиин эрилтэнүүдтэй сэхэ холбоотойгоор ашаглагдаха байhаниинь элитэ. Тиимэhээ рудатай гэжэ тоологдоhон районуудай карта зохеогдоно. Тэрэнэй ёhоор лэ ашагта шэнэ малтамалнууд бэдэрэгдэжэ орохо жэшээтэй.

ССCР-эй науканудай Академиин Алас Дурнын эрдэмэй түбэй Хабаровскын эрдэм — шэнжэлэлгын комплексно институдай экономикын таhагые даагша географическа эрдэмэй кандидат КИМ ИГНАТЬЕВ:

Тусхайлбал, арбадахи табан жэлдэ кокс болгогдодог шулуун нүүрhэнэй, түмэрэй рудагай баян хэбтэшын hуури дээрэ Яхадай Баруун Урда шахтын үйлэдбэриин комплекс байгуулагдажа захалха жэшээтэй.

Мүн минеральна бусад зүйлнүүдэй районуудай түхэл маяг тодорхонлогдоно. Эдэнэрэй үйлэдбэриин бүридэлые тодорхойлхо хэрэгээр хэдэн эрдэм — шэнжэлэлгын институдууд болон проект зохёодог эмхи зургаанууд ажаллажа байнхай. Тиихэдэ эндэхи физико-географическа, геологическа болон экономическа онсо өөрсэ илгаанууд мүн элишэ хүсөөр, уhаар хангаха, ажал хэхэ зоной хэр бии байhаниинь анхаралда абтана.

Манай таhаг ерээдүйн үйлэдбэринүүдые ажалша хүсөөр хангаха, шэнэ газарта нүүжэ ерэгшэдтэ зохид байра байдал олгохо асуудалнуудта анхарна. Шэнэ нютагуудые ажахын талаар хэрэглэхэ түсэб зохёоходоо тэндэхи байгаалиие хамгаалха хэмжээнүүд заабол оруулалсадаг гээшэ.

Хараад үзэхэдэ, эрдэмтэдэй урда хэды орёо бэрхэ хэрэгүүд табигданаб даа. Эрхим hайниинь шэлжэ абахын тула эдэ бүгэдэ хэдэн арбан янзаар шэнжэлэгдэн туршагдана бшуу.

(АПН).

ҮДЭШЫН УНИВЕРСИТЕТ ДҮҮРГЭГШЭД

Һаяхан КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой конференц-зал соо марксизм-ленинизмын үдэшын университет дүүргэгшэдэй баяр ёhололой суглаан болобо. КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой пропаганда болон агитациин таhагые даагша В. В. Занкина баярай суглаа нээжэ, оролтэ үгэ хэлэбэ.

Улаан-Үдын полит-гэгээрэлэй байшангай дэргэдэхи марксизм-ленинизмын үдэшын университедые 250 хүн дүүргээ. Харин үдэшын университедэй филиалнуудта hуралсагшадые тоолобол, мянгаад хүн болохо юм. Марксизм-ленинизмын илагдашагүй сурталые олоной дунда нэбтэрүүлхээр зориг жоhон, хүн зоной үзэл бодолые хатуужуулхын түлөө тэмсэхэ үүргэтэй шэнэ хүсэн нэмэбэ гээшэ.

Марксизм - ленинизмын үдэшын университет дүүргэгшэдые амаршалан, саашанхи хүдэлмэридэнь амжалта хүсэн, университедэй директор Л. И. Коллекер, багша, экономикын эрдэмэй кандидат Ф. И. Шулунов, полит-гэгээрэлэй байшангые даагша В. К. Тюрина гэгшэд үгэ хэлээ. Университет дүүргэгшэдэй зүгhөө — улас хоорондын асуудал шэнжэлдэг факультедhээ Ю. Ч. Будаев, пропагандистын факультедэй философиин таhагhаа Н. И. Попова, экономикын таhагhаа Е. В. Баханова болон бусад нүхэд заахан багшанартаа баяр хүргэжэ хамта hураhан нүхэдөө амаршалба.

Ю. Ч. Будаев, К. А. Николаев, Л. Г. Налетова Н. И. Попова болон бусад олон нүхэд «эрхим» гэhэн тэмдэгтэй диплом абаа.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. В. Занкина уласхоорондын асуудалай факультет дүүргэhэн Н. Н. Лесковскайда диплом барюулжа байна; зал соо.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фотонууд.

БИДЭНЭЙ ДЭМЖЭЛГЭ

КПСС-эй обкомой hайшааhан Бэшүүрэй, Чисааныи, Улаан-Үдын 12-дохи, 37-дохи hургуулинуудай багшанарай коллективүүдэй нээмэл бэшэг Потаниннай дунда hургуулиин багшанар зүбшэн хэлсэжэ, ажалай болон амаралтын лагерь эмхидхэхэ гэжэ шиидэбэд. Хүүгэдэй зунай амаралтые олондо туhатайгаар үнгэргэхэ гээшэ ехэ удха шанартай, тиимэ hэн тула Потаниннай багшанар үйлэдбэриин бригада эмхидхэхэ гэжэ ехэхэн ажал ябуулна. Һурагшадай үйлэдбэриин бригада 35 хүнhөө бүридэжэ, тэрээндэ 7—9-дэхи классай hурагшад орожо, түрэл совхоздоо хүдэлхэнь. Хэхэ ажалынь гэхэдэ, 3 мянган хонинной ноохо хайшалха, 1000 центнер үбhэ хуряаха, 500 тонно силос, 100 центнер набшаhата тэжээл бэлдэхэ түсэбтэй. Үшөө тиихэдэ ойдо харгы гаргаха гэhэн бригада оин болгогдоо. Тэрэ бригада иимэ юумэ хэхэ: ойн модо унагаажа, ута харгы хэхэ, 200 бахана зоохо, нарhанаа 30 тонно дабирхай суглуулха. Ой модо хамгаалха бригада үнинэй эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө зун тэрэ бригада баhал ехэ ажал хэхэ. 100 гектар газарта нарhа тариха, 300 гектар газарта ургажа байhан нарhадай сагдуулнуудые харууhалха, 200 гектар газарай ой соо сэбэрлэлгын хүдэлмэри хэхэ, өөрынгөө питомнигто ажаллаха, эмэй ургамалнуудые суглуулха юм. Городой заншалаар пионерскэ лагерьта 3—5-дахи классуудай hурагшад амаржа эхилэнхэй. Энэ бүхы хэмжээ ябуулганууд хадаа Бэшүүрэй, Чисааныи, Улаан-Үдын 12-дохи, 37-дохи hургуулинуудай багшанарай уряа доро үнгэргэгдэжэ, ай. хабтар ехэ хүмүүжүүлхы удха шанартай байха гэжэ этигэнэбди.

З. ДАШИЕВА.

«Номой шэнжэлэл»

«ЗАХА ХОЛЫН ЗАЯМХАДА»

МАТВЕЙ ОСОДОЕВ өөрынгөө үетэн зохёолшод шэнги, үнгэрhэн дайнай үе тухай повесть бэшэжэ хэблүүлээ. Тэрэ повесть хэмжүүрээрээ бишыханшье hаа, яhала дэлгэрэнгыгээр, хараалгүйгөөр үйлэ хэрэгүүдые зураглана. Түс повесть соо социальна шэглэл тобойсо гарана гэжэ гансата тэмдэглэхээр. Герой бүхэндөө, үйлэ хэрэг бүхэндэ автор өөрынгөө хандасые харуулна.

Повесть соо харуулагдаhан арбатай басаганай доторой хөөрөөе элеэр дууланабди. Тэрэ басаган муу hайн хоёрой хоорондо болодог тэмсэлhээ сэдьхэлээ хүдэлэнги.

Һуурин зон хамтадаа, хүхюутэй, hонёор ажаhууна, сугтаа хүдэлнэ, харин тэрэнэй эхэ эсэгэ хоёр үндэр харшаар, үрмэдэhөөр бэеэ хүреэлэнхэй, тэндээ хороод лэ эдеэлнэ, шууяна, ажал хэнэ гэжэ бишыхан басаганай нюдөөр харанабди. Эдэ бүгэдые Дулмаадайн зүрхэн ойлгожо шадахагүй байна.

Дулмаадайн наhан, дүгүү дундатай эбсэдэггүй сэээр сэдьхэл — ажабайдалай hайханиие түлөө hэн hүлдэ. Тэрэниие ойлгохо хүнүүдтэ Дулмаадай хадаа хара амияа хараhан хүнүүдэй хэр ехэ аюултай байhые дуулгаhан дохёо болоно бшуу. Юуб гэхэдэ, хара амияа харагшад гээшэ манай үзэл бодолые дэбhэн гэшхээд, өөрын өө сумаае зузааруулхые эрмэлзэжэ байдаг ха юм.

Тиихэдээ энээхэн бишыхан басаган муу юумэнтэй миин эсэргүүсэнэ бэшэ, харин эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Дулмаадайн эсэргүүсэлтэ имагтал хойто эхынгээ урдаhаа дуугаралгаар хизаарлана бэшэ, харин тэрэнэй hэшхэлые зэмэлhэн, тэрэнэй хэдэг үйлэ хэрэгүүдые буруушааhан хүсэн болоно.

Тиимэл хадань басаганай үгэ дуулсагүй абари зан, урдаhаань дуугаралга Шаажанай дурые гутаанагүй, харин бултантай хамта үбhэ сабшалгада гараха гү, али эдеэ шанагшын туhалагша болохо гэhэн эрмэлзэлдэнь тэрэ сухалдана. Басаганай өөрынгөө тала харахагүй, хүнүүдтэ туhалха гэжэ ябадаг ушар хойто эхые гайхуулна.

Хойто эхэ басаган хоёрой бүлэ доторой зүрилдөөн хадаа газар тэнгэри шэнги бэе бэеhээ илгардаг hайн муу хоёрой тэмсэл гээшэ.

Һайн юумэн илангүй байха ёhогүй. Муу юумэнэй муухай нүлөөн даншье мэдээжэ.

Басаганай эсэгэ Мархай тэрэнэйнгээ зобохые хаража удаан тэсэнэгүй.

Мархай бүхы повесть соо эдэбхи үүсхэлгүй, hула hугалдар хүсэн шэнги үзэгдэнэ.

Ухаатай, hайн hанаатай Мархай аймагай түбтэ бэлэдхэлэй контородо хүдэлдэг байгаа. Тэд hамганиинь өөрынгөө нүхэдтэй хамтаржа, тэрэниие муу юумэнтэй орёосолдуулан алдаа бшуу. Тэрээнhээ арай шамай мултараад, эшэhэндээ, ондоо газарта ошожо, зоотехник болоно. Уляанмирта гэжэ пуриндашье хойто hамган өөрынгөө хара хэрэг үйлэдхэнэ. Үхэр тэжээнэ, шубуу барина, огород хэнэ, тэдэнь ямаршье нормоhоо үлүү гараhан тиигээд колхоодо ажаллахаяа таhа арсана.

Юрын үйлэ хэрэг гэжэ hанахаар лэ даа: бүлын толгой, нютагтаа хүндэтэй мэргэжэлтэ хадаа hамганайнгаа зөөридэ хомхойродогые зөөрижэхын тула ямаршье хориюултай аргые хэрэглэхэдээ болохые үнинэн мэдээд, Мархай тэрээндээ ойлгуулха, хэлэхэ, хорихо ёhотой байгаа. Тэд ажабайдалда юумэн бүхэн тиимэ бэлээр тайлбарилагдадаг бэшэ ха юм даа. Бэлэн гэжэ hанагдаhан юумэн орёо болошоодог, юрын заншал ниитэдэ харша болотороо тобойшохо, хүдэлмэридөө, бүлэдөө хүнүүдтэй харилсаагаа гутаахагүй гэжэ оролдоhон хүнэй баггаасатай зан үнэн дээрээ hүүдэр талаараа эрьехэ.

Моральна, социальна талаараа гэмтэ ябадал гаргагшадай урда сухарндаг хүн ямар аюултайб гэжэ автор гамгүй зураглана. Тиимэ хүн юугээрээ аюултайб гэхэдэ, социальна гэмтэдые эсэргүүсэнгүй байха бэшэ, харин тэдэниие тэдхэдэг хүрьпэн болоно үгэнэ бшуу.

Мархай үнэн сэхэ, хүндэтэй хүдэлмэрилэгшэ аад, өөрөөшье мэдэнгүй «хара сэдьхэлтэ аралжаа наймаашадан» халхабша болохо үгэнэ ха юм.

Зүгөөр повесть имагтал тэрээн тухай домоглоногүй. Өөрынгөө муу юумые илажа, хүнэй ухаан бодолоо хёрхо болгоhон ушар авторта эгээл шухала. Ехэшье багашье юумэндэ хүн бүхэн гражданска талаараа болбосоронги, алибаа муу юумые зайсуулжа ябаха ёhотой.

Ажабайдалда hанаа амар байлган гэжэ үгы юм, зүб буруу хоёрой дундахиие баримталха гэгшэд эндүүрдэг.

Матвей Осодоевой «Заха холын заямхада» гэжэ hүүлшын повесть энэ темэдэ зорюулагдhаниинь ехэ hайн.

С. ЗАБАДАЕВ,
хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

РОССИН АВТОНОМИТО РЕСПУБЛИКАНУУДТА

ГОРОДОЙ ТҮХЭЛТЭЙГӨӨР...

...эмагай автономито республикын «Степной» совхозой түб hуурин Шарнуты ондо ниитын шэнэ hайхан байшангай — соёлой ...ой барилга эхилбэ. ...ын социально-экономи... хүгжэлтын түсэбэй ...ордоной барилга ...эн байна.

«Степной» совхоз республикын тон томо, олзо доход... ...и ажахынуудай нэгэн. Тэрэнэй гол hалбаринь ...о таряа, мяха, нарин ...үйлэдбэрилгэ болоно. ...бүри 3 миллион түхэ... ...хүрэтэр сэбэр олзо ... Тэрэнэй ашаар үй... ...риин объектнүүдэй ба... ...да, тосхонуудые бол... ...түхэлтэй болгохо хэ... ...ехэ мүнгэ зөөри hо... ...аргатай болонхой.

Шарнуты тосхонойхид ...ын хүсөөр гэрнүүдые ...яа болиhоор үнинэй. Тэдэнэр газтай, водопроводтой бусад түхеэрэлгэтэй гэрнүүдые совхозhоо абана. Эндэ хэдэн hургуули, хүүгэдэй эмхи зургаанууд, соёлой байшан, библиотекэнүүд, больница, худалдаа наймаанай болон хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай комплекс бии юм.

— Городой түхэлтэй гэр байрануудые, бусад эмхи зургаануудые бариhанай ашаар ажахынгаа бүхы hалбаринуудта нютагай хүнүүдые хүдэлгэхэ аргатай болообди, — гэжэ совхозой директор, Социалис Ажалай Герой, КПСС-эй XXV съездын делегат И. И. Литвинов хөөрэнэ.

Генеральна түсэбэй ёhоор баригдаhан Шарнуты шэнги тосхонууд губита хизаарта олон юм.

П. ШАМРАЕВ,
ТАСС-ай корр.

Элиста.

ХИРУРГНУУДТА, ШҮДЭНЭЙ ВРАЧНАРТА

100 миллион скарификаторнуудые — шэлээр хэгдэhэн ампуланууды отолхо хюрөөhэнүүдые Гудермесскэ медицинын түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг заводой шэнэ цехэй коллектив энэ жэлдэ гаргаха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Чечено-Ингушетиин инструментальщигууд медицинын эмхи зургаануудта хэрэглэгдэхэ хэдэн шэнэ зүйлнүүдые бүтээн гаргадаг болонхой. Жэшээлбэл, хирургическа тэрэлнүүд, үхибүүдэй шүдэ эмшэлхэдэ хэрэглэдэг инструментнүүд тэдэнэй тоодо ороно.

Гудермесскэ заводто мүнөө медицинэдэ хэрэглэгдэдэг 100 гаран инструмент бүтээгдэнэ. Тэдэнэй зариманьдань гүрэнэй эрхим шанарай тэмдэг олгогдонхой.

Г. НАСОНОВ,
ТАСС-ай корр.

Грозный.

ТЕРЕК МҮРЭНЭЙ ЭРЬЕҺЭЭ

Һайхан аад, бүхэ арhатай нутрий гэжэ ан үсхэбэрилхэ фермын барилга «Манский» совхоздо эхилбэ. Тиигэжэ тус ажахын хүдэлмэрилэгшэд шэнэ мэргэжэлтэй болохонь. Арбадахи табан жэлэй эсэстэ энэ совхоз иимэ ангай 20 мянган арhа аукциондо эльгээдэг болохоор түсэблэнэ. Ажахын туулайнуудай, норконуудай фермэнүүдтэ адли шэнэ фермын бүхы ажал оньhожоруулагдаха юм. Элдэб ангай эдихэ тэжээл бэлдэхэ хүсэ ехэтэй завод совхоздо хүдэлэгдэнэ.

Терек мүрэнэй эрьедэ ан үсхэбэрилдэг совхозой эмхидхэгдэhээр арбан жэл болобо. Анха түрүүн оройдоол 20 норко асарагдаа hэн. Мүнөө тэдэнь 135 мянга болоо. Һайн үүлтэрэй туулайнуудые үсхэбэрилхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. Алас Дурна зүгhөө асарагдаhан бугануудай тоо жэл бүри олошорно. Тэдэнэй эбэр эм домой промышленностьда үргэнөөр хэрэглэгдэдэг юм.

Э. МАЛЬБАХОВ,
ТАСС-ай корр.

Нальчик.

АРАДАЙ ТЕАТРНУУДАЙ ПРЕМЬЕРЭНҮҮД

Хойто Осетиин арадай театрнуудай шэнэ зүжэгүүдые харалга Орджоникидзе хотодо эхилээ.

Моздокско арадай театрай артистнарай А. Ларченковай «Нэгэл хүнhан мэдэнэ...» гэhэн зүжэгөөр арадай творчествын харалга эхилhэн байна. Немец фашистнуудые дараhан совет сэрэгшэдтэ — агуу Илалтын баатарнуудта энэ зүжэг зорюулагдаhхай.

Энэ театр автономито республика дотор анха түрүүн эмхидхэгдэhэн байгаа. Тиимэhээ тэрэнэй зүжэгүүдые харагшад хүлеэдэг болонхой. А. Островскиин «Поздняя любовь», М. Горькиин «Мещане,» Н. Погодиной «Кремлиин курантнууд» болон бусад зүжэгүүд энэ театрай репертуарта оруулагдаhан байха юм.

А. Штейнэй «Океан» гэжэ спектакль театрай артистнар москвагаhхидта харуулhан байгаа. Театрай түрүүшын үдэрнүүдhээ ажаллажа эхилhэн ветерануud коллективтэ олон. Жэшээлхэдэ, тэдэнэй тоодо автомашинын жолоошон А. Абзотов, инженер Т. Кондукторова гэгшэд ороно. Аха нүхэдэйнгөө ehо заншалые үргэлжэлүүлэн, тэдэнэй дүй дүршэлдэ залуушуул hурана.

Мүнөө автономито республикада театрай hайн дуранаа 50 коллектив бии. Тэдэнэй арбандань арадай театрай нэрэ соло олгогдонхой.

Т. ЕФИМЦОВ
ТАСС-ай корр

Орджоникидзе

Уласхоорондын ШЭНЖЭЛЭЛ

УДААН САГ СОО ШАЛГАГДАҺАН ХАНИ БАРИСААН

«Уласхоорондын асуудалнуудаар Индитэй иигэжэ үгэеэ ойлголсоhон, мүн экономикын, наукын болон соёлой талаар харилсаа холбоотой болоhон иимэ түүхэтэй ондоо оронийе олохонь бэрхэтэй», — гээд иимэ сэгнэлтэ совет-индиин харилсаануудай мүнөөнэй байдалда Индиин нүлөө ехэтэй «Нэшнл геральд» газетэ үгөө hэн. Индиин Республикын Премьер-Министр И. Гандиин манай орондо албанай хэрэгээр айлшалжа ерэhэнтэй дашарамдуулан, тус газетэ иимэ сэгнэлтэ үгэhэн байгаа.

Хани барисаанай ёhоной энэ айлшалалга тухай үргэнөөр бэшэжэ байhан Индиин хэблэл hүүлшын жэлнүүдэй совет-индиин харилсаануудай түүхэдэхи гайхамшаг хоёр ушар баримтануудые онсолон тэмдэглэнэ. Энэнь юуб гэхэдэ, эб найрамдал, хани барисаан ба харилсаа холбоон тухай 1971 ондо баталагдаhан договор, мүн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй 1973 ондо Индидэ айлшалан ошоhон ушар болоно. Түрүүшынь ушар баримта хадаа хоёр ороной хоорондохи заншалта хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ шэнэ шата нээжэ, Азида, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал ба тогтууритай байдал бэхижүүлхэ гол үндэhэ hүүринуудай нэгэниинь болоо бэлэй гэжэ, «Амрита базар патрика» газетэ бэшэнэ. Харин Л. И. Брежневэй түүхэтэ айлшалалга энэ индии-совет харилсаануудые бүри үндэр дээдын шатада хүрэтэр хүгжөөhэн байна.

Үнэхөөрөөшье манай хоёр ороной хоорондохи харилсаанууд hүүлэй жэлнүүдтэ бүри ехээр бэхижэжэ, шэнэ удха шанартай болоо. Түбилагдаhан шухала хэлсээнүүд, болон договорнууд түсэбтэй ёhоор бэелүүлэгдэжэ, харилсаа холбоон, тэрэ тоодо уласхоорондын оршондо бэелүүлэгдэжэ харилсаа холбоон нилээд үргэдхэгдээ.

«Манай ороонуудай хоорондохи харилсаа холбоон хадаа политическэ онсо ондоо үзэл суртал баримталдаг, ондо ондоо нийтэ-экономическа байгуулалтатай арадуудай бүгэдын аша туhада, дэбжэлтын түлөө тэмсэлдэ хамтаараан ажаллажа шадаха байhанай толотомо үльгэр жэшээ мүн болоно» — гэжэ Кремлиин Ехэ ордон соо хэгдэhэн сайлалга дээрэ Премьер-Министр И. Ганди июниин 8 да үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ hэн.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев үгэ хэлэжэ, совет-индиин харилсаануудта үндэр сэгнэлтэ үгэhэн байна. Манай орон дотор улам бэхижэжэ байгаа совет-индиин хани барисаанда олгогдодог гол удха шанарые тэрэ онсолон тэмдэглээ hэн. «Бидэ энэ хани барисаае мүнөө үеын агуу ехэ хоёр хүсэнүүдэй — социализмын дэлхэйн ба колониальна дарлалтаhаа сүлөөржэ, бэеэ даагаад, түрүү үзэлтэй хүгжэлтын зам дээрэ гараhан оронуудай эбдэршэгүй хани барисаанай, бата нэгэдэлэй бэелэл мүн гэжэ тоолонобди» — гээд нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ.

Совет-индиин харилсаа холбоо улам саашадань гүнзэгырүүлхын, нарижуулан hайжаруулхын тулада али бүхы шухала эрхэ нүхэсэл бии гэжэ бодото байдал гэршэлнэ. Манай орондо Премьер-Министр И. Гандиин мүнөө айлшалжа байhан ушар, мүн дээдэ тушаалтадаи хоорондо болоhон совет-индиин хэлсээнүүд СССР Инди хоёрой хоорондохи харилсаануудые хүгжөөхэ хэрэгтэ шэнэ шата болохо байна.

ХЕЛЬСИНКИИН ГОЛ ЁҺОНУУДАЙ ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ ДЭЭРЭ

«Элитэ ехэ үйлэ хэрэг», «Харилсаануудые гуримшуулха зам дээрэхи шухала шата», «Хельсинкиин гол ёhонуудай заабаряар» — иигэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герегэй ФРГ-дэ албанай хэрэгээр энэ долоон хоног соо айлшалhан ушарые Польшын ба Баруун Германиин хэблэл сэгнэhэн байха юм.

Энэ айлшалалгые тайлбарилха зуураа, шэнжэлэгшэд бэе бэетээ холбоотой хоёр ушар баримтые онсолон тэмдэглэнэ. Нэгэдэхеэр, энэ айлшалалга Польшо ба ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаануудые бүрин гуримшуулха зам дээрэ, тэрэнэй хоорондо бэе бэедээ ашатай туhатай экономическа харилсаа холбоо хүгжөөхэ зам дээрэ шухала алхам болоо бшуу. Хоёрдохёор, энэ айлшалалга хадаа Европодохи байдалые улам саашадань hайжаруулха, бүхы Европын зүблөөнэй шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ hайнаар нүлөөлхэ байха гэжэ хэблэл онсолон тэмдэглэнэ.

Хэнэйшье мэдэhээр, Польшо болон Баруун Германиин хоорондохи харилсаанууд үнгэрhэн сагай үлэгдэл хойшолонгуудаар түгшүүрилтэй болгогдоhон (дайнай болон гитлеровскэ сэрэгүүдэй эзэмдэлгын жэлнүүдтэ 6 миллион үлүүтэй полягууд алуулаа hэн), харин Бонной зонхилхы бүлэгүүд дайнай hүүлээрхи бодото байдалые, тодорхойлон хэлэбэл, Одер ба Нейсе дээгүүр гарадаг хилые мэдэрхэеэ олон удаан жэлнүүдтэ нэтэрүүгээр арсадаг байгаа.

Имагтал 1970 ондо баталагдаhан Московско договор, hүүлээрнь тэрэнэй үндэhөөр Польшо ба ФРГ хоёрой хоорондо баталагдаhан Варшавска договор социалис оронуудтай ФРГ-гэй харилсаануудаа гуримшуулхадань, туhа нэмэри болоо hэн.

Гэбэшье түгшүүрилтэ байдал hулааруулгада, Польшын Арадай Республикатай тогтооhон харилсаануудаа гуримшуулгада hаад түбэг татаха гэжэ оролдоод, ФРГ-гэй үhөө мэеэгээ нэхэгшэд Варшавска договорые, тэрэнэй үндэhэ hуури дээрэ хэгдэhэн тодорхой хэлсээнүүдые эсэслэн баталха ябадалда али болохоор hаад ушаруулдаг байгаа. Хельсинкидэ болоhон зүблөөнэй hүүлээр нёдондо жэлэй август hарада Э. Герек ба канцлер Г. Шмидт хоёрой хоорондо зүбшэлсэhэн эдэ хэлсээнүүдые ФРГ-гэй бундесрат имагтал энэ жэлэй март hарада эсэслэн баталhан байха юм.

Энэ ушар Польшын ба Баруун Германиин харилсаануудые улам саашадань хүгжөөхын тулада, хоёр ороной хоорондо экономическа, научна ба соёлой харилсаа холбоо үргэдхэхын тулада бүри таатай hайн арга боломжонуудые байгуулаа бшуу.

Эдэ арга боломжонууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэхэ гэжэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь ФРГ-дэ айлшалhан дүнгүүд гэршэлэн харуулhан байна. Энэ айлшалалгын үедэ баталагдаhан политическэ ба экономическа хэлсээнүүд ПНР ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаануудые шэнэ, бүри дээдэ хэмжээндэ гаргана.

ХУНТЫН ҺАНААШАЛГА БА БУРУУТАЛГА

Америкын гүрэнүүдэй организациин (ОАГ) Генеральна Ассамблейн 6-дахи сесси hаяхан Сантьягодо хүдэлмэрэе эхилhэн байна.

Фашис сэрэгэйхидэй эзэрхэн зонхилжо байгаа ороной ниислэл хотодо энэ хуралдаае үнгэргэhэн ябадал — тэрэнэй нээгдэхын бүри холо урид — Латиин Америкын үргэн ехэ олониитын дунда эрид шууд буруушаалга гаргаhан байха юм. Сессидэ хабаадагшадые Сантьягода угтан абаха зуураа, сэрэгэй хунта хадаа энэ хархис засаг түрые хатуу шангаар буруушаажа байдаг дэлхэйн олониитын нюдэн дээрэ өөрыгөө «сагааруулха» гэжэ hанаашалhан байгаа. Пиночедэй бүлэгэйхидэй аашалдаг энэ зохидгүй хэрэгтэнь тэдэнние үмөөрдэг, далдалдаг үсөөхэн этэгээдүүд, тэдэнэй тоодо Холбоото Штадууд ба Хитад али болохоор туhалдаг байна.

Сантьягода боложо байгаа ОАГ-гай заседаниинуудта США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджерэй хабаадалсажа байhые Чилидэхи энэ фашис засагые бэхижүүлхэ гэhэн hэдэлгэ мэтээр бүхы дэлхэй дээрэ сэгнэhэн байха юм. Вашингтон Чилиин мүнөөнэй засагаархидтай тогтооhон харилсаагаа улам үргэдхэхэ гэhэн хараа шугам ябуулха hанаатай гэжэ энээнтэй дашарамдуулан, Америкын хэблэл бэшэнэ. Тодорхойлон хэлэбэл, Чилиин ниислэл хотодо США-гай финансын министр У. Саймонай hаяшаг ошоhон тухай газетэнүүд hануулна. Тэрэ хадаа хунтада Америкын хүргэхэ экономическа туhаламжын горитой ехэ программа тухай соносхоhон байгаа.

Хэнэйшье мэдэhээр, США-гай болон бусад хархис засагаархидай хэдышье дэмжээ hаань, хунтые сагааруулха гэhэн Чилиин фашистнуудай hэдэлгэнүүдэй сесси дээрэ амжалта туйлаагүйнь дэмы бэшэ. Тэдэнэй али бүхы хүсэлэл оролдолго гаргаашье hаань, Латиин Америкын хэдэ хэдэн оронуудай делегадууд Сантьягода үгэ хэлэхэдээ, Чилиин сэрэгэйхидэй үүдхэhэн гүрдэлгэ мүрдэлгэнүүдые нюуса далдагүйгөөр эрид буруушааhан байна. Жэшээлхэдэ, Ямайкын ба Венесуэлын түлөөлэгшэд политическэ хэрэгээр түрмэдэ хаагдаhан бухы хүнүүдые «арестовальнайнгаа, хулгайлhанайнгаа» түлөө Чилиин засагаархид энэ резолюци дотор шүүмжэлэгдэнэ.

Тиимэ болохолоороо, Чилиин засагаархид үшөө дахин балшыса элишэлэгдэбэ. Пиночедэй бүлэгэйхидэй фашизмын хадаа тэдэнние сүүдэлhэн шэнэ сүүд болоhон байха юм. Хунтын ба тэрэнэй империалис үмэгэлэгшэдэй hэдэлгэнүүдтэ үшөө дахин буруу hүрэжэ байна.

А. БИРЮКОВ,
В. СЕРОВ,
Р. КНЯЗЕВ.
(ТАСС).

ЁОХОР НААДАН ЗУГААТАЙ

Зунай сагай зулгы hайхан хаhа орожо ерэбэ. Улаан-Үдын ажалшадай амаралтын паркын нээгдэхэдэ, зон ехэ урматайгаар амархаяа ерэнэд. Илангаяа залуушуул. Амарагшадай анхаралда янза бүриин аттракционууд хүдэлжэ эхилээ, кинозал, ород хатарай ба ёохор наадан талмайнууд нээгдэнги.

Һаяхан ёохорой талмай дээрэ залуушуул олоороо сугларaa. Үдэшын харанхы болотор ёохор наадан үргэлжэлөө. Хүгжэмэй инструментнүүд ёохорой аялга дахуулан наадаа. Чанзын, гитарын, баянай аялга ёохорлоходо гоё ааб даа.

Микрофоной дэргэдэ ханхинама hайхан хоолойтой шуул дуугаа дуулажа үгөө. Соёлой институдай студентнэр Дашинима Тохтоев «Намарай дуу», Роман Базаров «Гүнсэмаа», тиихэдэ Валя, Ким ба Иза Николаевтаа яхад хэлэн дээрэ, Сэсэгмаа Абидын, Света Бадмажапова гэгшэд Агын аялгаар тон hайнаар уянгата дуунуудаа дуулажа, залуушуул ехэ хүхюутэйгээр ёохор татажа эхилбэ. Городской паркын дирекциин зүгhөө эдэ дуушадта шан барюулагдаа.

Тэрэ үдэшэ үндэр наhатан залуушуулда урданай ёохор заажа, харуулжа үгэбэ. Тэдэнэй дунда ходо залуушуулаар ёохорто ябалсадаг, заажа харуулжа үгэдэг Екатерина Николаевна Тангасова бии hэн.

Хатар наадан Улаан-Үдын манай парк соо үргэлжэлhөөр. Ёохорто хододоо ерэжэ наадагты, сэнгэжэ байгыт, нүхэд!

Х. ЦЫБЕНОВА.

УНШАГТЫ hонирхохол байхат

ҮНДЭР НАҺА НАҺАЛХА ЗАМ

ХҮНЭЙ НАҺЫЕ 20—30 ... лээр утадхаха гээшэ ... ерээдүйдэ туйлагдаха ... зорилго болоно. Геронт... гууд ба гериатрнуудай ... нын ниислэл хотодо ... бүхэсоюзна III съездын ... мэрилхэ үедэ совет эрд... иигэжэ баталhан байна.

Съездын дүүрэхэ үдэр ге... тологууд ба гериатрнид... хэсоюзна эрдэмэй-меди... бүлгэмэй правление hи... СССР-эй Медицинын эрд... академиин академик Д. Ф... ботарев тэрэнэй түрүүлэг... hунгагдаа.

ҮШӨӨ НЭГЭ МЕТРО

«МАНАЙ ОРОН дотор ... хото городто метропо... хүдэлдэг гээшэб?» — ... хүн зон ехэтэ hонирходо... на.

Москва, Ленинград, ... Тбилиси, Баку, Харьков ... нууд метрополитентэй ... Хойто жэл барилгашад ... кентын метрополитение ... лалгада тушааха.

ҮБЭЛЭЙ ОРДОН

«ТЭРЭНЭЙ проектые табиhан байгааб?» — гэж... шагшад угаа ехээр hон... дог.

Ородой архитектор, ... ëhанай Варфоломей Раст... лиин проектээр Үбэлэй ... Петербургда баригдаhан ... гаа.

СОВЕТ ГВАРДИ

ЯМАР соединени ... руулах гвардейска ... бэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө... Эсэгэ ороной ... Агууехэ дайнай үедэ онсо ... гаhан СССР-эй Зэбсэгт... нүүдэй частьнууд, соеди... нууд, сэрэгэй корабльнууд... вет гвардиин хүндэтэ нэрэ... гэдэ хүртэhэн байха юм. 1941 оной сентябриин ... ябаган сэрэгшэдэй 100-... 127-дохи, 153-дахи, 161-... дивизинүүд гвардейска ... нэрэ зэргэдэ түрүүн хүр... hэн намтартай.

ГҮРБАДАХИ ЗУУН ... ЖЭЛЭЙ ҮЕЫН...

ДООДО АВСТРИИН ... нунтуу гэжэ нютага архео... гическа хоморой шугаг ... олдобо. Энэ районой эртэ ... сагhаа хойшо римэйхидэй ... hуулhан район гэжэ Авст... археологууда мэдээжэ. Хэдэн жэлэй турша соо ... малтагалнууд хэгдээ.

Автомобилиин дардам ... гаргаха үедөө хүдэлмэр... бульдозероор мантан ... ухэр шулуу hуурихаа худэ... жэрхихэдэнь, зургаа метр ... хуу гүнзэгы хүдэр доронь ... жа байба. Энэ ... логуд 1,2 метр ... 50—60 сантиметр ... зар доогуур ябаха ... hон байха юм. Энэ хадаа ... най ээрын гүрбадахи зуун... дэ баригдаhан байгаа. ... элируулэгдээ. Эдэ ... хүн зоние ... гадаа холой ... бшуу. Энэ ... лотор хүдэлмэр ... гуур урдаhан булагай ... тунгалаг сэбэр, ... байгаа.

Үhан хоолой ... логическа ... гогдожо үлэгдэhэн юм.

ЗААНУУДАЙ «ҺҮРГҮҮЛИ»

БИРМЫН бүргаг ... рэнги соохоо 12 ... барида. «Түсхай ... да» hүргаад, эдэнние ... лэдхэжэ хүдэлмэр... дуулах юм. Мантан ... нууд яhала бэлээр ... на. Тиигээд ... захиралта түрөөр ... болоно.

Мүнөө Бирмын ... промышленностидэ 2.500 ... хуу заан элдэб ... дэг байна.

БАМБА СЭСЭГ УРГУУЛНА

БАМБА СЭСЭГЭЙ ... тэрэнэй дэлбээнүүд ... соруулагдаад ... зүйлнүүдэй айхабтар ... сэнтэй байдаг Марокко... нютагууд хүн зон ... сагhаа хойшо hайн ... юм. Аль-Каааа ба ... дэг нютагуудтаха 200 ... гектар талмай дээрэ ... hан бамба сэсэг ... нютагай тарлашэд ... да зэргээр 4 ... сэгэй дэльбэ ... Хурялсан ... хүоиг орщон ... приятинууд ... хан хүбиинь ... гүүр дээрэ ...

(ТАСС).

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефон...

Индекс: 670000. г. Улан-Удэ, ул. Ленина, ...

Телефоны: редактора — 2-54-54, приемная — 2-5..., зам. редактора — 2-..., зам. редактора — 2-..., отв. секретаря — 2-50-..., секретариат — 2-66-76, о..., дельского хозяйства — 2-60-91, сельского хозяйст..., 2-64-36, 2-63-86, пропаганды и агитации — 2-56-32, ... мышленности и строительства — 2-61-35, советского стр... тельства и быта — 2-69-..., культуры и школ — 2-..., писем и сельхоров — 2-67-8..., информации — 2-34-05, ... щественная приемная ... 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская — 2-35-95, фотолаборатории — 2-33-61.

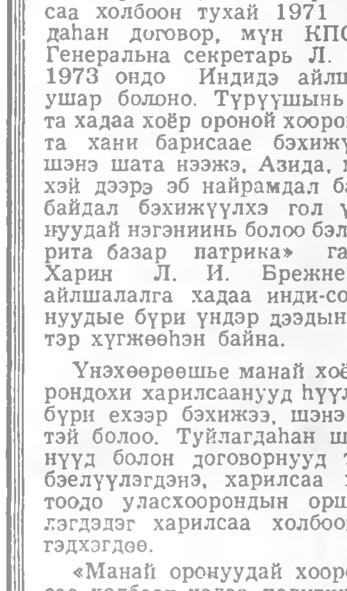

МҮРЫСӨӨН УЛАМ ЭРШЭДЭНЭ

Клубай командануудай дунда футболоор Буряадай АССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй ээлжээтэ наадануудай эдэ үдэрнүүдтэ үнгэргэгдэбэ.

Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой спортын клубай суглуулагдамал команда локомотивна депогой футболистнуудтай уулзахадаа, тэнсүү шан а тэмсэлдэ 1:0 тоотойгоор шүүгээ. Удаань «Сэлэнгын» бэлэдхэлэй бүлэгэй командые 10:0 тоотойгоор илажа, 4 наадаhаа hүүлээр 8 очкотой болоhон ЛВРЗ-гэй футболистнууд түрүү hуури эзэлжэ ябана.

Авиационно заводой «Забайкалец» «Вымпелые» 3:0 тоотойгоор шүүгээ. Эдэнэр хоёрдохи hуурида гаранхай: 6 очкотой.

Энэ үдэр «Пищевик» «Текстильщиктэй» — 1:1, прибор-бүтээлгын заводой команда «Сэлэнгын» бэлэдхэлэй бүлэгтэй 0:0 тоотойгоор тэнсэhэн байха юм. Шэлэй заводой «Стекольщик», «Вымпел» командануд hула муугаар наадажа, мүрысөөнэй таблицада нэгэшье очко бэшүүлээдүй байhаар.

Эдиршүүлэй командануудай дунда табан наадан үнгэргэгдөө. ЛВРЗ-гэй спортын клубай эдир футболистнууд «Сэлэнгын» бэлэдхэлэй бүлэгэй, «Электромашина», «Стекольщик» командануудые шүүhэн аад, дүрбэдэхи наадандаа транспортын «Локомотив» командатай уулзахадаа, 0:3 тоотойгоор булигдашоо.

«Локомотивай» эдиршүүлэй суглуулагдамал команда дүрбэн наадандa шүүгээд, нэгэ наадандa тэнсэжэ, 9 очкотой болоод, түрүүлжэ ябана. «Стекольщик» ЛВРЗ-гэй хүбүүдтэ булигдабашье, «Сэлэнгын» бэлэдхэлэй бүлэгэй, прибор-бүтээлгын заводой командануудые, «Пищевигые» илаhан байна.

«Вымпел», «Сэлэнгын» бэлэдхэлэй бүлэгэй, «Электромашина» командануд бүхы уулзалгануудтаа шүүгдэн, урагшагүйдэжэ ябаhаар.

Мүрысөөн үргэлжэлhөөр.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ФОТО РЕПОРТАЖ

ПИОНЕРНҮҮДЭЙ НАЖАР ЭХИЛЭЭ

Одоошье халуу шатаhан зунай саг ерэжэ, үлгэн дэлхэйн шарай үргэлжэ ногоофоод, пионерскэ лагерьнуудай нээгдэхэ хаhа ерээ. Улаан-Үдэ шадарай үзэсхэлэн гоё газарнуудта тогтоhон лагерьнуудай байшангуудта эдир эздынь буужа, барабан, горнын суурлаашугы бургааhа сошообо ха.

Харин гэгээрэлэй, дээдэ hургуулиин, научна хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой лагерь Загарайн аймагай дэбисхэр дээрэ оршодог юм. Тэрэ лагерь Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ, 10 гаран жэлдэ улаан галстугтаниие угтажа байна. Тэндэ республикын hургуулинуудта багшалдаг багшанарай 8—14 наhатан 1.115 үхибүүд мүнөө зундаа гурбан халаанда амарха юм.

Түрүүшын халаан hаяхан нээгдэжэ, 400 үхибүүд сугларaад, согтой хүхюунээр амаржа эхилбэ. Арбан хүмүүжүүлэгшэ, 10 пионервожата хүүгэдэй амаралтые эмхидхэхээр томилогдоо.

Үхибүүд үдэртөө дүрбэ дахин эдеэлнэ, амарна, ном уншана, элдэб наадандa хабаадана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Пионервожата Л. Цветкова. 2. Амархаяа ерэhэн пионернүүд. 3. Хүмүүжүүлэгшэ А. М. Лужникова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фототекст.

Телефон телеграф радио ХИЛЫН саанаhаа

УЛААН-БААТАР

БАТА НЭГЭДЭЛ

ТАСС

МНРП-гэй XVII съезд партиин, бүхы монгол арадай ажабайдалда түүхэтэ ехэ үйлэ хэрэг болохо байна гэжэ «Үнэн» газетэ «Монгол орон МНРП-гэй съездые угтажа байна» гэhэн түрүү бэшэг соогоо тэмдэглэнэ. МНР-эй социально-экономическа хүгжэлтын дүнгүүдые, партиин политическэ хараа шугамые, бодото ажал ябуулгые съезд зүбшэн хэлсээд, ерээдүйдэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа хараалха юм.

Хүдэлмэришэн анги, хүдөөгэй ажалшад, алба хаагшад съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаhан социалис мүрысөөндэ ажалай ехэ амжалта, илалта түйлаhан байна. Гингэжэ партиин дээдэ хуралдаае үндэр дүнгүүдээр угтаа. Республикын промышленность продукци үйлэдбэрилэн гаргаха талаар таба hарынгаа түсэбые 6,7 процентээр үлүүлэн дүүргээ. Промышленна 70 шахуу предприяти энэ жэлэй түрүүшын зургаа hарын даабарие болзорhоонь урид дүүргэhэн байна.

Зэргэнүүдтээ 67 мянган хүниие нэгэдүүлдэг Монголой коммунистнууд мүрысөөнэй манлайда ябана. МНРП-гэй ЦК-гай политическэ хараа шугамые, бодото ажал ябуулгые бүри мүhэн hайшаан дэмжэжэ байhыень аймагуудай, городской партконференцинүүд элирхэйлэн харуулаа гэжэ статья соо хэлэгдэнэ. Манай парти үзэл сурталайнгаа, политическэ талаараа бата нэгэдэлтэйгээр съездээ угтаба гэжэ энэ ушар гэршэлнэ бшуу.

Үнгэрhэн түсэбтэ табан жэл соо хэhэн хүдэлмэриингөө дүнгүүдые МНР-эй ажалшад урма баяртайгаар согсолhон байна гээд газетэ бэшэнэ. Энэ үе соо ниитын продукт үйлэдбэрилгэ — 14, национальна олзо доход 38 процентээр ургаа.

Советскэ Союзтай, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай социалис ба экономическа харилсаагаа бэхижүүлхэ хүсэлэнтэй байhанаа монгол арад партиин XVII съездэ зорюулжа, МНРП-гэй ЦК-гай гаргаhан проектые зүбшэн хэлсэхэ үедөө мэдүүлбэ гэжэ «Үнэн» газетэ бэшэнэ.

Марксизм-ленинизмын баялигта ехэ хубитаяа оруулhан КПСС-эй XXV съездын, бусад аха дүү партинуудай съезднүүдэй түүхэтэ документнүүд МНРП-дэ айхабтар ехэ удха шанартай байна.

Шахардуу байдал hулаaруулха

Совет-индиин хүтэлбэрилэгшэдэй Москвада хөөрэлдөөнүүдые хэжэ дүүргэhэн тухайнь гадаадын олониитын түлөөлэгшэд, дэлхэйн хэблэлэй шэнжэлэгшэд тайлбарилхадаа, хоёр ороной хоорондохи хани харилсаае саашадань гүнзэгырүүлхэ, улам hайжаруулха таарамжатай байдал тогтоогдожо байна гээд тэмдэглэнэ. Совет-индиин хани барисаан хадаа Ази болон бүхы дэлхэйн арадуудай аюулгүй байдал, эб найрамдал хангаха хүсэтэ нүхэсэл болоно гээд толилогдоhон мэдүүлгэнүүд, статьянууд, шэнжэлэлнүүд соо хэлэгдэнэ. Шахардуу байдал hулааруулхын түлөө, тэрэниие тэхэришэгүй болгохын түлөө СССР, Инди шууд сэхээр тэмсэхэ хүсэлэнтэй гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, Индиин Премьер-Министр Индира Гандиин хэлэhые онсолон заана.

ДЕЛИ. Уласхоорондын гол шухала асуудалнуудаар, тэрэ тоодо дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангахын тула буу зэбсэгүүдые хуряаха, уласхоорондын харилсаа хүгжөөхэ асуудалнуудаар хоёр ороной нэгэн адли hанал бодолтой байhыень Л. И. Брежнев, И. Ганди Москвада үгэнүүдые хэлэхэдээ үшөө дахин баталба гээд Индиин «Индиа Пресс Эйдженси» гэдэг хэблэлэй агентство мэдээсэнэ. Шахардуу байдал hулааруулгын шухала удха шанартай байhые хоёр тала үшөө дахин батал ба.

Али алиндань ашатай туhатай, тэгшэ эрхэтэй экономическа ба худалдаа наймааная харилсаа холбоон Индиин, СССР-эй эбдэршэгүй бата хани барисаанай гол зүйл болоно. Эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангахын түлөө, колониализм болон империализмда эсэргүү тэмсэл хоёр ороной гол зорилго болоно гээд «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шангай лауреат, Индиин эхэнэрнүүдэй национальна федерациин түрүүлэгшэ Аруна Асаф Али «Линк» журналай хуудаhанууд дээрэ бэшэнэ. Кремль соо эмхидхэгдэhэн обедэй үедэ Л. И. Брежневэй, Индира Гандиин хэлэhэн үгэнүүд энээниие үшөө дахин баталба.

ГАВАНА. Шахардуу байдал hулааруулгые тэхэришэгүй болгохо таарамжатай байдал байгуулха гээшэ бидэнэй гол зорилго болоно гээд Л. И. Брежнев тэмдэглээ гэжэ Кубын «Гранма» газетэ бэшэнэ. Гэхэ зуура, шахардуу байдал hулааруулгые буруушаагшадай Советскэ Союзда бусад социалис оронуудта зүрюу харша хардалга гүрдэлгэнүүдые хэжэ байдагыень тэрэ эрид заагаад, «хүйтэн дайнай» үлэгдэлнүүдые үлөөхэ гэжэ оролдогшодто хатуу шанга харюу сохилто үгэhэн байна.

ЖЕНЕВЭ. Зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаан үшөөл удаанаар hайжарна гэжэ Швейцариин «Журналь де Женев» тэмдэглэнэ. Энэ юунhээ болоноб гэхэдэ, уласхоорондын харилсаае буруушаагшад хойшо татана бшуу.

ТОКИО. Шахардуу байдал hулааруулха хэрэг буруушаагшадые Л. И. Брежнев шүүмжэлхэдээ, сэрэгэй бюджедүүдээ нэмэжэ байгшад тухай онсолон зааhан байна гэжэ «Асахи» газетэ бэшэнэ.

КОЛОМБО. Ази түбиндэхи гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ харгы замуудые бэдэрэлгэдэ Советскэ Союз саашадаашье эдэбхитэйгээр хабаадаха юм гэжэ Л. И. Брежневэй хэhэн мэдүүлгэ дэлхэйн бүхы хүнүүдтэл адли, Шри Ланкагай хүн зоной зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэбэ гэжэ Шри Ланкагай Компартиин Политбюрогой гэшүүн К. П. Сильва мэдүүлээ.

(ТАСС).

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО 2-ой» ТИРАЖ

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» июниин 9-дэ үнгэргэгдэhэн хорин гурбадахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Нэгэшье хүн зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таагшад — 2.501 түхэриг (114 карточка), дүрбэн номер таахан хүнүүд — 63 түхэриг (4.738 карточка), гурбан номер таагшад 4 түхэриг абаха (89.298 карточка).

«Спортлото-2»: Хэншье зургаан номер таажа шадаагүй. Табан номер таахан хүнүүд — 2.459 түхэриг (42 карточка), дүрбэн номер таагшад — 36 түхэриг (3.546 карточка), гурбан номер таахан хүнүүд 3 түхэриг абаха болобо (65.784 карточка).

Хорин гурбадахи тиражай шүүбэри июниин 20-hоо июлиин 20 болотор түлэгдэхэ байна.

(ТАСС)

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Советскэ Союз болон Индиин хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ тухай деклараци» — ТАСС-ай материал. «Монголой арадай-революционно партиин XVII съездэ» — КПСС-эй ЦК-гай амаршалга.

Хоёрдохи хуудаhанда. «Хорин процент. Энэ юун бэ?» — М. Хензыхеновэй статья «Редакцида ерэhэн бэшэгүүдhээ» — суглуулбари. Фотомэдээсэлнүүд.

Гурбадахи хуудаhанда. «Һайн hайханай уряа доро» — Т. Немовагай статья. «Түби дэлхэйн hонин» — суглуулбари. «Мао Цзе-дунай псевдосоциализм» — АПН-эй материал.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. «Хэн хаана ошожо hурахаб» — дээдэ hургуулинууд тухай соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

ВТОРНИК, 15

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 09.05 — «Первый шаг» — уран hайханай фильм. 10.15 — «Г. Марковай зохёолнууд». 11.00 — «Объектив» (үнгэтэ). 11.35 — И. С. Бах. Оркестртэй наадаха хоёр скрипкын концерт (үнгэтэ). 11.50 — Забhарлалга. 12.00 — Шэнэ hонин. 12.10 — «Үхибүүдтэ — фильм». «Хуушан хэрэм» (2-дохи, 3-дахи сери, үнгэтэ). 14.05 — Үхибүүдэй ансамблиин концерт (үнгэтэ). 14.45 — СССР-эй арадай уран зурааша А. Пластовай зурагуудай выставкэ (үнгэтэ). 15.15 — «Они встретились в пути» — уран hайханай фильм. 16.40 — «Верасы» гэжэ дуунай инструментальна ансамблиин концерт (үнгэтэ). 17.00 — «Терентий Семенович Мальцев хөөрэнэ» (хоёрдохи дамжуулга. үнгэтэ). 17.30 — Уласхоорондын конкурсын лауреат Евгений Могилевский наадана (үнгэтэ). 18.00 — «Время». 18.30 — Забhарлалга. 18.40 — «Хатарай дүрсэнүүд» — фильм-балет. 19.20 — «Первый шаг» — кинофильм.

Улаан-Үдэ. 20.30 — Телевизионно hонин. 20.50 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 21.10 — «Газар hайжаруулга — баян тэжээлэй үндэhэ hуури» — гэhэн дамжуулга. 21.40 — «Лебединая весна» — телефильм.

«Орбита». 22.00 — И. Штраусай зохёолнуудаа концерт (үнгэтэ). 22.50 — «Терентий Семенович Мальцев хөөрэнэ». 23.20 — Уласхоорондын конкурсын лауреат Евгений Могилевский наадана. 23.50 — Забhарлалга. 24.00 — «Время». 00.30 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М) — «Спартак» (үнгэтэ).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.25 — Үхибүүдтэ — «Я ищу сказку» — телефильм. 18.55 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 19.15 — «Коммунист» — тележурнал. 19.45 — «Моя судьба» (2-дохи сери). 20.00 — «Радости, огорчения, мечты Ольги Корбут» — телефильм.

«Орбита». 20.30 — «Арадай уран бэлигтэн» (үнгэтэ). 21.00 — Шэнэ hонин. 21.25 — «Ёhотойл хүбүүд даа» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 22.10 — «Гоар Гаспарян» — хүгжэмтэ фильм.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР

Н 03584. Заказ № 01591.